

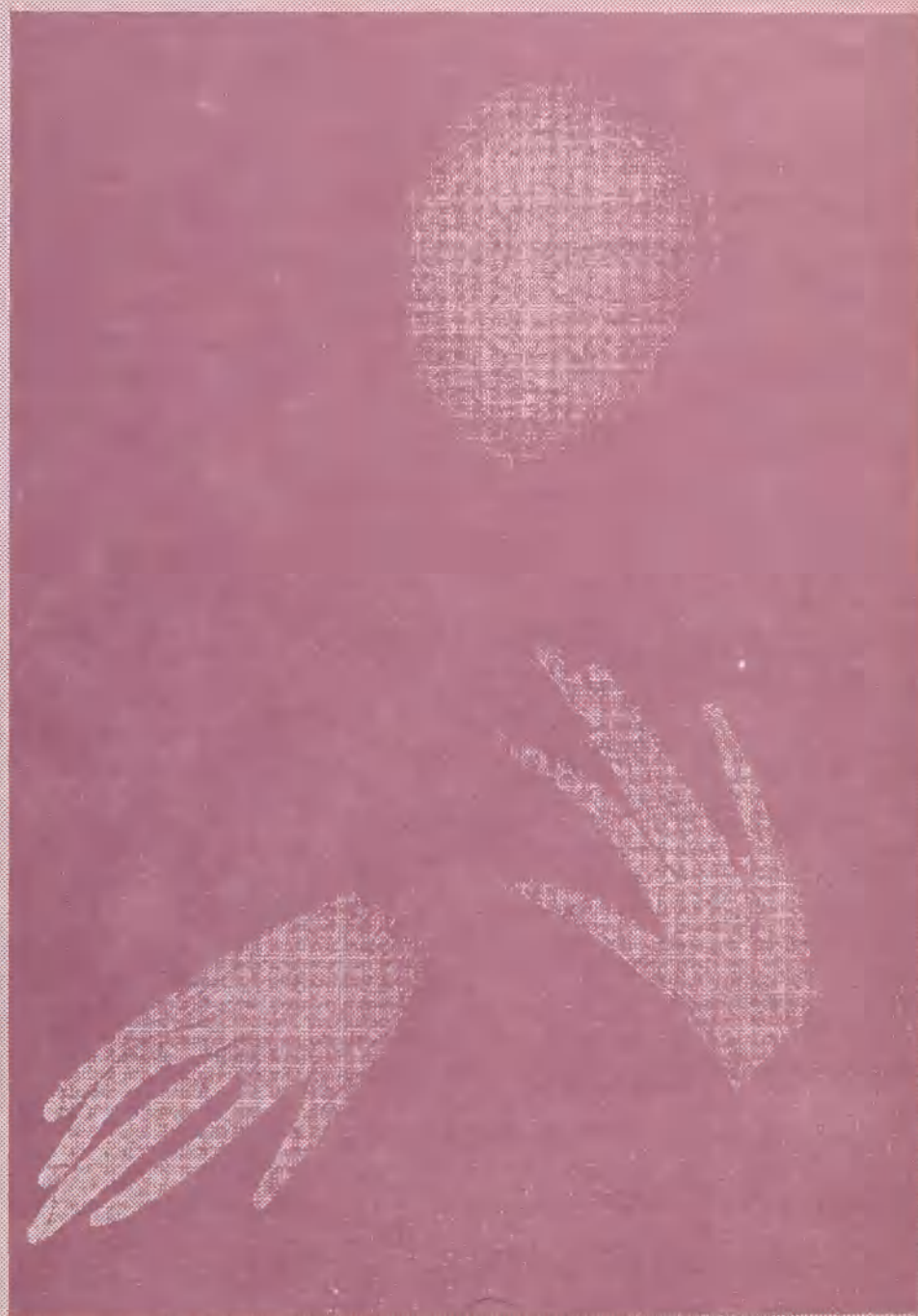
MA 13 1694

2000
10

Vakok világa

1990

március

Tartalomjegyzék

Lak István: Elnökségi tudósítás	3.
Bokros Katalin: Ahogyan egy „látó” ember látja	5.
A VGYOSZ vendége volt Csoóri Sándor	6.
Csoóri Sándor versei	7.
Bartha Zsuzsanna: Levelezői rovat	8.
Dr. Földi János: Jogi rovat	8.
Mészáros Éva: Vakok filmekben	10.
Marx László—Vasteleki Péter: A vakvezető kutyák története Nagy-Britanniában	16.
Arató András—Vaspöri Teréz: A beszélő „GALAMB”	21.
Semseyné Legeza Ilona: Recenzió	25.
Dr. Pánczél Dezső: Ötből négy (vers)	26.
Szabó Lászlóné: Színészet az ókori Rómában	26.
Dr. Domonkos János: Gróf Andrássy Gyula	27.
Békés megyei Híradó	29.
Dr. Földiné Csák Valéria: BASIC	30.
Hirth Ignác: Beszámoló a turista szakosztály 1989. évi munkájáról	31.
Molnár István: Sakk-statisztika, 1989	33.
Pis Mátyásné: Kötésminták	35.
Közlemények, hirdetések	37.

Új címlapunk, amely Vasarely műve alapján készült, próbálkozás a végleges változat kialakítására. Várjuk véleményüket, javasolataikat.

A Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének folyóirata

Felelős kiadó: Erhartné dr. Molnár Katalin főtltkár

Felelős szerkesztő: Bartha Zsuzsanna ✓

Kiadóhivatal 1146. Budapest, Május 1. út 47.

Telefon 1-210-440/14 mellék

ISSN 0209-6765

Lak István:

3

Elnökségi tudósítás

A VGYOSZ Központi Elnöksége 1990. február 22-én tartotta ülését. Minden elnökségi tag jelen volt, *dr. Molnár Antal* pedig már mint az elnökség rendes tagja vett részt a munkában.

Kuminka Györgyné elnök ismertette a napirendi pontokat.

A 3. napirendi pont — a Braille-nyomda korszerűsítése — különböző technikai okokból, *Gubuznai Imre* nyomdavezető kérésére márciusban kerül meg tárgyalásra. Helyette az Üdültetési Bizottság beszámolója hangzott el.

1. napirendi pontként a küldöttközgyűlést tárgyalták. A kétnapos tanácskozás feladata megvitatni az új alapszabályzatot, az elnökség éves beszámolóját, valamint a fegyelmi és az ellenőrző bizottság újraszervezését.

Kiegészítések és megvitatás után az elnökség jóváhagyta a küldöttközgyűlésre készült beszámoló tervezetét.

2. napirendi pontként a VGYOSZ 1989. évi pénzügyi gazdálkodásáról

Bódis Károlyné, a Pénzügyi Osztály vezetője tartott tájékoztatót. A szövetség jóváhagyott, eredeti előirányzata 1989-ben 21 millió 370 ezer forint volt. Az év folyamán a felügyeleti szervektől 4 millió 606 ezer forint pótelőirányzatot kapott a szervezet, többek között eszközök beszerzésére, beralap növelésére, társadalombiztosítási díj fedezésére, a Vakvezetőkutya-képző Iskola fejlesztésére, importgépek beszerzésére (Braille-nyomdagép, számítógépek), taneszközök stb. beszerzésére. A szövetség saját hatáskörében 3 millió 339 ezer forint többletbevételre tett szert. Az összes bevétel tehát 1989-ben 29 millió 315 ezer forint volt. A rendelkezésre álló kb. 6 millió forint szabad felhasználású központi adományokat különböző megbízások (karnagy, fénymásolók, lapszerkesztők), valamint pontírógépek vásárlására fordította a szövetség. A múlt évben a szövetség bevételi előirányzatát 34 millió 300 ezer forintra, a kiadási előirányzatot pedig 32 millió 900 ezer forintra teljesítette.

4

A tájékoztató után az idei évre várható pénzügyi tervezet rövid ismertetése következett. A

VGYOSZ 1990-

ben a támogatást már nem a SZEM-től, hanem a Pénzügyminisztérium illetékes osztályától kapja. Ez évre 25 millió forint támogatás várható.

Ezen támogatás és a saját bevételi források alapján előreláthatólag 27 millió 811 ezer forintból gazdálkodhat a szövetség. Ebből a beralap 8 millió 890 ezer forint, amely átlagosan 15%-os fizetésemelést jelent.

A VGYOSZ 1990-től önálló társadalmi szervezatként működik, könyvelési rendszere is megváltozik.

3. napirendi pontként az 1990. évi üdültetések előkészítéséről *Elekesné Horváth Márta*, a Rehabilitációs Osztály vezetője adott tájékoztatót.

Az Üdültetési Bizottság február 8-án ülést tartott. A bizottság több javaslatát az elnökség jóváhagyta. Az üdültetés díja ismét emelkedett:

— kéthetes turnusra a felnőtt szövetségi tag 2700,— Ft-ot fizet;

— ugyancsak 2700,— Ft a kísérő részvételi díja is;

— a gyermekek és a keresettel nem rendelkező fiatalok után 1400,— Ft a részvételi díj;

— a nyolcnapos turnusban a felnőttek beutalási díja 1700,— Ft, a gyermekeké és a fiataloké 850,— Ft.

A boglárlelleli üdültetés május 17-től szeptember 5-ig tart nyolc turnusban. Az NDK-ból 20 fő üdül Boglárlellén az üdültetési szezon végén. Tőlünk az NDK-beli Boltenhagenben 20 fő vesz részt csereüdültetésben. Szeptember 6-tól egyhetes üdülést szervez Boglárlellén a Homérosz kórus. Az Üdültetési Bizottság továbbra is a megyék közti taglétszám arányában végzi a beutalók elosztását.

Végezetül bejelentések következtek.

Elnök: az Oktatási Bizottság február 16-án ülést tartott. A bizottság vezetéséről lemondott *Fehér Anna* helyére *Bartha Zsuzsannát* választották meg. A bizottság többi tagja: *Fehér Anna, Elekesné Horváth Márta, Temmel Márta, Vargáné Mező Lilla, Varró Attila*. A bizottság vezetője a hiányzó hetedik tagra a következő elnökségi ülésig tesz javaslatot.

Lak István: Temmel Márta sokirányú elfoglaltsága miatt kivált a Kulturális Bizottságból. Helyére a bizottság vezetője a következő elnökségi ülésig tesz javaslatot.

Főtitkár: Ez év májusában Berlinben lesz a kelet-európai országok vakügyi szervezeti elnökeinek értekezlete. Hazánkat az elnök és kísérelője képviseli. Október 11—13-a között Lisszabonban lesz az EBU éves közgyűlése, ahol szövetségünket két személy képviseli.

November 13-án az EBU szervezésében Madridban Braille-konferencia lesz, ahol hazánkat két fő fogja képviselni.

A tanácskozás elnöki zárszóval ért véget.

Bokros Katalin cikke elé

A szerző a Magyar Rádió Szülőföldem adásának munkatársa és egyben újságíró.

A Védett Szervezetek Szövetségének megalakulásáról már olvashattak lapunkban, ám ez a cikk valami más, ami megérdemli a figyelmet.

a szerkesztő

Bokros Katalin:

Ahogy egy „látó” ember látja

Hogy manapság ki, vagy kik szorulnak rá a társadalom tartós segítségére, pontosan nehéz lenne megmondani. Az idősek, az alacsony sorban élők, a kizsigereltek? Egy biztos: féltő, hogy a megváltozott munkaképességű emberek válságban lévő társadalmunkban még a korábbinál is hátrányosabb helyzetbe kerülhetnek, ha időben nem gondoskodnak róluk!

A megváltozott munkaképességűek foglalkoztatása Magyarországon 1949 óta állami feladat. Akkor is, most is a legfőbb teendő: megteremteni, illetve biztosítani az értelmes emberi tevékenység feltételeit. Napjainkban ezen felül még arra is ügyelni kell, hogy az ún. „támogatás-leépítés” amúgy is nehezen megélhető folyamatában ne kelljen lemondanunk az eddig elért eredményekről!

Efölött örökdik egy új szervezet, a VSZOSZ, a Védett Szervezetek 1989. november 28-án megalakult Országos Szövetsége.

Már megint egy szövetség? — kérdezhetik olvasóink.

Nos, hogy munkáját hogy fogja végezni, még nem tudjuk; a feladat, mellyel birkózik, nehéz. A VSZOSZ elfogadja a támogatás-leépítés tényét, a változtatás kimunkálásában azonban

meghatározó szerepet szeretne betölteni.

Nézzük a tényeket! Eddig 6—8 ún. „célszervezet”, üzem működött az országban, mely „termelése” után adókedvezményben részesült. Ma, az új Kft.-k és részvénytársaságok megszületésével 23 célszervezetről szólhatunk. Ezek mintegy 2 és fél milliárd forint termelési értéket állítanak elő és 80%-os adókedvezményben részesülnek. Az állami költségvetésből 1989-ben 3 milliárd forint jutott a rehabilitációra, s ez az összeg a jövőben sem fog emelkedni! A gazdasági változások kíméletlenek a piaccgazdaságra való törekvés közepette: féltő, hogy akár egyik napról a másikra lehetetlenné válik ezen szervezetek működése. Imitt-amott már most is hallani, hogy egy éven belül veszteségesek lesznek a szociális foglalkoztatók, s hogy a kedvezményekkel együtt sem tudnak megélni majd. Nagy szükség van tehát az összefogásra, a megújulásra, annál is inkább, mivel a sok közlekedési baleset, infarktus, mozgásszervi megbetegedések következtében sajnos, növekedni fog a szociális(an) foglalkoztatók köre. Tehát a védett szervezetek bővítése állami érdek is! A támogatási rendszer fennmarad, s mivel ennek

6

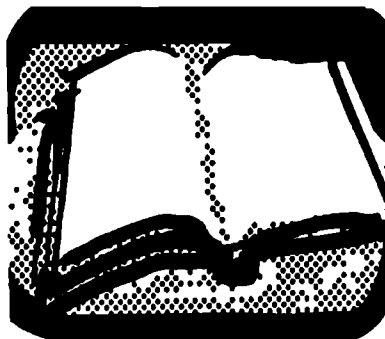
összege a jövőben nem nő, ezen kereteken belül kell gondolkodni — véli a Pénzügyminisztérium szakembere. Mások úgy látják, az államnak, a vállalatoknak, az önkormányzatoknak együttesen kell munkahelyeket teremteni, még hozzá rövid időn belül, mert ezen emberek foglalkoztatása mára a mindennapos gondok közé sorolódott.

Úgy vélem, az igazi megoldás nem ez. Az igényes piacon eladni akaró termelő vállalatoknak kisebb gondjuk is nagyobb lesz annál, minthogy társadalmi méretekben munkarehabilitációval foglalkozzanak. És ez részükről nem antihumánus magatartás!

Ami pedig a Védett Szervezetek Országos Szövetségét illeti, a sikeres bemutatkozás és a mély elhivatottságot tükröző programismertetés után várjuk a híreket a további lépésekről, akár sikerről, akár kudarcról van szó!

A társadalomnak kell humanusnak lenni olyan értelemben, hogy a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásának ügyét a nyereségérdekeltségű szférából át kell sorolni az ún. nonprofit, tehát nem nyereségérdekeltségű szférába. E szféra megteremtése, egyáltalán annak tisztázása, hogy mi minden tartozik majd bele, Békesi László pénzügyminiszter véleménye szerint 1991 végére várható. Akkor talán a megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatása is megnyugtató módon megoldódik.

Ami pedig a Védett Szervezetek Országos Szövetségét illeti, a sikeres bemutatkozás és a mély elhivatottságot tükröző programismertetés után várjuk a híreket a további lépésekről, akár sikerről, akár kudarcról van szó!

A VGYOSZ vendége volt CSOÓRI SÁNDOR

Február 11-én hangulatos és kellemes találkozáson vehettünk részt, ahol a vendég Csoóri Sándor költő volt. Miután a kötetlen beszélgetés keretében sok mindenről: nemzetről, magyarságról, politikáról, kultúráról és még egyebekről esett szó, ezt egy cikk

keretében visszaadni lehetetlen. Ugyanakkor az alábbi verscso-korral szeretnénk mindazokat megajándékozni, akik szeretik Csoóri Sándor költészetét, s azokat is, akik nem tudtak eljönni a találkozóra.

a szerkesztő

Csoóri Sándor versei

A visszatérő

Megérkezel. Minden a helyén:
 a kulcsok, a tük, az álarok, a kesztyűk,
 a púpos bogarak, s a megszálló
 hangyák is a konyhakövön.
 És le a pincéig és föl a megérintett
 Holdig
 Ugyanazok az elkábtott utak.

Otthonod?

Hazád?

Kitágult

sebhelyed?

Háromszor csikordult meg
 az ajtó, mikor beléptél.
 Háromszor
 hományosult el a tükör, s a világot
 körbehajzó szem most mégis
 egy lecsukódó szemhéjat
 keres; álmot, amelyben tested is
 elférhetne.

Tagadd meg ezt a megérkezést,

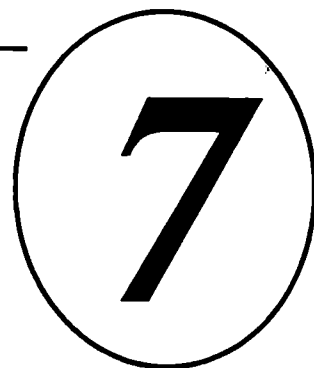
Ezt az öröm nélküli rendet, a
 szolgálélek-láb

bünteteteit — kint vízözönszerű nők
 tolongnak,

a katasztrófák édességével

Házad előtt.

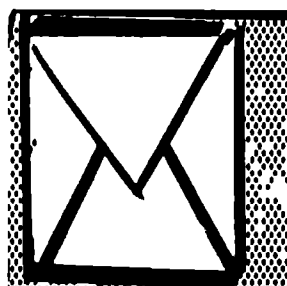
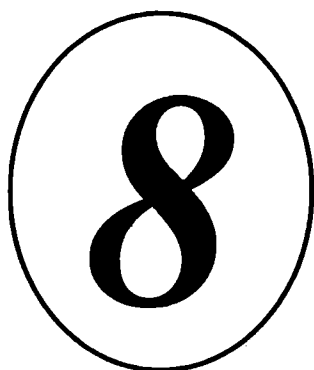
1976 nyara

Holttengeri nyár
 süti a betonjárdát,
 a fák csak emlékei a fáknak —
 nagy sárga sivatagokat hoz a postás,
 fölhólyagzó képeslap-hazákat.

Megyek majd, megyek

Megyek, megyek majd, utazom —
 a hosszú várakozások szünetében elered
 és megáll az eső s megzöldülnek a
 vonatok, mint régi bronz-fillérek.
 Este lesz? nyár lesz? január?
 Elmaradnak a dombok, el a jegenyék,
 el a megrozsdásodott kutya a
 roncstelepen —
 S ha már minden útraszánt verset és
 újságot elolvastam,
 hajadat én a vadlibák helyére
 odaképzelem,
 minden bokor mögé eldobott ruhád
 és azt se tudom majd: szeretlek-e vagy
 nem szeretlek,
 mert a szád íze, a bőröd íze ott lesz a
 számban,
 félérett barackok íze, testedben ott a
 testem,
 mindegyik kezed ott lesz, amellyel már
 öleltél

Bartha Zsuzsanna:

Levelezőrovat

Bánsági Viktória budapesti olvasónk küldött levelet a rovatba.

„Tisztelt Vezetőség!

Lenne egy kérésem, s szeretném, ha meghallgatásra találna. Úgy érzem, hogy a szövetség dolgozói arra áldozzák idejüket, hogy életünket megkönnyítsék, segítsenek megoldani problémáinkat.

Amióta Erhartné dr. Molnár Katalin lett a főtktár, sok-sok újdonságot tapasztalhatunk. Így pl. megalakult a Vakok Ifjúsági Klubja; minden gimnazista kazettára olvasva megkapja a tananyagot.

Néha azonban úgy tűnik, hogy űrök és rések keletkeznek. Nagyon szeretek olvasni, gyakran látogatom a szövetség könyvtárait. Bánatomra a Braille-könyvtárat másfél hónapja, kedd és csütörtöki napokon délután 16 órakor már zárva találom.

Nem tudom, hogy miért?

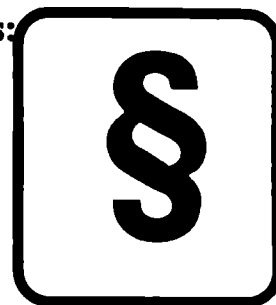
Szeretném, ha az olvasás lehetőségét, mint fontos szellemi táplálékot nem zárnák el előlünk.

Előre is köszönettel várom válaszukat.”

Levélfőnök kérdését továbbítom az illetékes helyre, s remélhetőleg a következő számunkban kielégítő választ adhatunk.

Dr. Földi János:

Jogi rovat

A Minisztertanács rendelete módosította a lakbérek összegét. Eszerint a havi lakbér mértéke négyzetméterenként összkomfortos lakás esetében 22 Ft, komfortos lakás esetében 15 Ft, félkomfortos lakás esetén 7,50 Ft, komfort nélküli lakás esetében pedig 4,50 Ft.

Az állampolgárok tulajdonában álló lakások lakbérét a bérbeadó és a bérlő megállapodása határozza meg. A havi lakbér mértéke azonban az előbb felsorolt összegek kétszerezését nem haladhatja meg.

A lakbéremeléssel egyidejűleg rendelkezett a Minisztertanács a lakbér megfizetésének támogatásáról is. Ennek lényege, hogy az állami lakások alábbiakban felsorolt bérlői részére a lakbéremelés megfizetéséhez támogatást kell nyújtani. Támogatás illeti meg azt a 70. életévét betöltött bérlőt, aki nyugellátásra, baleseti nyugellátásra, illetőleg rendszeres szociális ellátásra jogosult, ha a lakás egyedüli használója és a havi nyugdíjszerű ellátása a létminimum háromszorosát (1990-ben a 12 900 forintot) nem haladja meg, vagy ha a lakásnak több lakója van, de a bérlő, vagy bérlőtársak egyike 70 éven felüli, és a lakásban állandó jelleggel lakók nettó jövedelme a létminimum háromszorosát nem haladja meg. A támogatás összege azo-

nos a fizetendő lakbérkülönbözöt összegével.

Egyéb jogcímen támogatásban részesül, aki munkaképességét hatvanhét százalékban vagy annál nagyobb mértékben elvesztette; aki saját háztartásában három vagy több kiskorú, vagy nappali tagozaton tanulmányait folytató és jövedelmmel nem rendelkező nagykorú gyermeket tart el; vagy akinek a vele egy lakásban élő közeli hozzátartozóival együtt az előző évi egy főre jutó havi nettó jövedelme a létminimumot (1990-ben 4300 Ft) nem haladja meg. Ennek kiszámításához a következőket kell figyelembe venni: a személyi jövedelemadó alá eső valamennyi jövedelmet, a bármilyen jogcímen kapott nyugdíj előző évi összegét, az előző évben kapott családi pótlék, jövedelempótlék, házastársi pótlék, árvaellátás, végkielégítés, szociális támogatás, lakbérhozzájárulás összegét, a gyermekgondozási segély összegét, a földjáraadékokat, a föld megváltásáért kapott összeget és a kapott tartásdíj összegét.

A felsorolt jövedelmek összegét csökkenteni a kifizetett (előző évre vonatkozó) jövedelemadó, nyugdíjjárulék, településfejlesztési hozzájárulás és a fizetett tartásdíj. Az így kiszámított előző évi jövedelem egytizenketted részét kell elosztani az együtt élő személyek, illetve az egy háztartásban élő közeli hozzátartozók között.

Nem jár támogatás, ha a lakás szobaszáma a jogszabályban meghatározott jogosultság felső határát egy lakószobánál nagyobb mértékben meghaladja.

A személyi tulajdonban lévő lakások

bérlői — rászorultság esetén — kivételes támogatást kaphatnak.

A támogatás a lakbéremelést közlő értesítés mellékleteként postázott nyomtatványon igényelhető. A kitöltött kérelemhez mellékelni kell a lakbéremelésről szóló értesítő lapot is, illetve ha jövedelem alapján történik a támogatás, a jövedelemnyilatkozatot is.

Megszűnik a lakbértámogatás, ha a jogosultság, vagy ha a bérleti jogviszony megszűnik.

A támogatás jogtalan igénybevétele esetén a felvett összeget legfeljebb 100%-kal felemelt mértékben kell megtéríteni.

A jövedelem alapján járó támogatás évente egyszer (áprilisban) kerül kifizetésre, egyéb esetekben a folyósítás havonta történik.

A Minisztertanács rendelete a közgyógyellátásról

Közgyógyellátásra jogosult az ideiglenesen beutalt, az intézeti elhelyezett, az intézeti és az állami nevelt kiskorú; a rokkantsági járadékos, aki I-II. csoportbeli rokkantság alapján részesül nyugellátásban, illetve baleseti nyugellátásban; aki után szülője, vagy eltartója magasabb összegű családi pótlékban részesül.

Az alábbiakban felsoroltakkal együtt a házastárs, élettárs és kiskorú gyermek is jogosult közgyógyellátásra: a rendszeres szociális segélyben ré-

9

10

szesülők; a pénzellátásban részesülő hadigondozottak; a soratonai családi segélyben részesülők; a központi szociális segélyben részesülők.

A felsoroltakon kívül méltányosságból megállapítható a közgyógyellátásra való jogosultság a nem kielégítő egészségi állapotú és rossz szociális helyzetben lévők közül annak, aki a nyugdíjkorhatárnál magasabb életkorú, vagy jövedelme a mindenkori öregségi nyugdíj legkisebb összegét nem éri el, vagy három, ill. több kiskorú gyermekét nevelő nagycsaládos, és gyógyszer-, vagy gyógyászati segéd-eszközköltsége magas. A közgyógyellátásra jogosító igazolványt a jogosult állandó lakóhelye szerint illetékes tanács szociálpolitikai feladatot ellátó szerve hivatalból állítja ki, az igazolvány a jogosultság megszűnéséig, illetve a méltányosságból megállapított közgyógyellátás esetén meghatározott ideig, legfeljebb 3 évig érvényes.

A közgyógyellátásra jogosító igazolványt a jogosult köteles bemutatni körzeti vagy kezelőorvosának, aki a vényen feltünteti az igazolvány sorszámát.

A rendelet előtt kiállított igazolvány érvényessége lejártáig, de legfeljebb 1990. szeptember 30-ig használható. Annak a rokkantsági járadékosnak és I-II. csoportba tartozó rokkantnyugdíjasnak, akinek rokkantságát e rendelet hatálybalépését megelőzően állapították meg, a szakigazgatási szerv az igazolványt kérelemre állítja ki, ha a kérelmező a jogosultságát igazolta.

Mészáros Éva

Vakok

a

filmekben

VI. rész

VIDEO

A filmezés legfiatalabb, legnépszerűbb és egyben legvitatottabb műfaja a videó. Még három évtizede sincs, hogy megjelent a világpiacra, de már Magyarországon is minden ötödik családban megtalálható. Hatására nyugaton a mozik elnéptelenedéséről, agóniájáról beszélnek. Ez a fellángolás a videók iránt idővel valószínűleg csökkenni fog. Reménykedem abban, hogy ahogyan nem szorította ki a színházat a mozi, illetve mindkettőt a televízió, ugyanúgy nem válik a videó sem egyedüli uralkodóvá, hanem egy egészséges konkurenciát teremt, s hozzásegít a színvonal emeléséhez.

Sajnos, még a rossz ízléssel és gyenge minőségben elkészített szex-, horror- és akciófilmek hódítanak, de azért már egyre több embertől hallok, hogy a klasszikus filmeket gyűjti.

A mozi és videó kapcsolata kölcsönös, mert a nagy mozifilmek videókazettára kerülnek, illetve a mozifilmeknél is használják a videótechnikát és videós trükköket. Nem véletlen hát,

hogy hazánkban videótékát először a MOKÉP üzemeltetett, és évekig monopolhelyzetben volt. Talán ezért dolgozik olyan rossz üzleti érzéssel, hogy bár a szabadidős szórakoztatásra lenne hivatott, mégis csak hétköznapi és munkaidőben van nyitva. A kölcsönzés is a bizalmatlanságon alapul, s ebből következőleg nehézkes. Viszont az a dicséretes törekvése megvan, hogy nagyobb százalékban színvonalas filmeket forgalmaz. Itt témánkkal kapcsolatban jelenleg egy film kölcsönözhető, a **S z e m ü n k f é n y e**.

Videófilm

A **Blind terror** (Vak terror) című amerikai film nálunk jelenleg csak videósok körében, hangalámondással található meg.

Izgalmas krimi, melyben Mia Farrow egy olyan vak lányt alakít, akinek egy napon rá kell ébrednie, hogy nagybátyja családját kiirtották, s a gyilkos most az ő nyomában van. Természetesen a hajszát túléli és a végén mindenre fény derül.

Remélhetőleg ez is nemsokára látható lesz mozijainkban ugyanúgy, mint az **Embervadász**, vagy a **Kilenc farkú macska** című filmek, melyek szintén videófilmként kezdtek magyarországi pályafutásukat.

LAND DES SCHWELGENS UND DER DUNKELHEIT (A némaság és a sötétség földje) címen Werner Herzog, a híres német újhullámos rendező készített egy dokumentalista filmet a siket-vakok érzéseiről, barátságairól, érintkezésükről egymással és látó-halló emberekkel. Azok számára, akiket érdekelt ez a téma, nagyon érdekes és ta-

nulságos a film. Még oktatófilmnek is kiválóan megfelel. Magyarországon ezt is csak videógyűjtők körében találhatjuk meg.

Az eredetileg is videós forgalmazásra készült filmek más technikával készülnek, mint a televízió- és mozifilmek. Erről csak egy pár szót. Hirtelen vágásokkal és képi váltásokkal gyorsítják fel a film cselekményét. Ez sokkal feszesebb tempót diktál, amit az üldözési jeleneteknél ragyogóan kihasználnak.

Zenei clip

Manapság a könnyűzenét a videóclipek uralják látványosságuk és könnyebb terjeszthetőségük miatt. Ezek körül több is kapcsolódik témánkhöz. A látássérültek ábrázolását a zenei clipeknél két csoportba oszthatjuk az előadó és a dal témája szerint.

A magyar nézők két vak előadót láthatnak gyakrabban, Ray Charlest és Stevie Wondert. Főleg Stevie clipjei népszerűek. Ezekben általában úgy állítják be, hogy ne legyen szembeötlő vaksága. Vagy zongorázik, vagy úgy énekel, hogy a helyzetváltoztatást kerülje. A clipeket mindig úgy találják ki, hogy a történetében mások szerepeljenek. Érdekes az a munkafilm, amit a **WE ARE THE WORLD** című clip forgatásán készítettek. Itt a kuriózum kedvéért Ray Charles azt a Braille-írást olvassa, amit Stevie írt neki.

Stevie Wonder nevéhez fűződik egy, a hetvenes években írott magyar sláger is. S ezzel a vakos témájú zenei felvételekhez érkezünk. A kissé gyen-

12

gécске dalt az Express együttes játszotta. „Stevie Wonder, világtalan ember ...” énekelték elhaló hangon, szinte

sírva a refrént az énekes fotója alatt. Azért, ha meghallgatjuk Stevei zenéjét, akkor pillanatok alatt rájövünk arra, hogy kevés olyan embert találunk, akinek annyira ragyogó a zenei világa, mint neki, a „világtalan” embernek.

Lionel Ritchie a Hello című dalához egy olyan clipet készített, melyben egy vak lányba szerelmes. A lány természetesen gyönyörű. Mutatják, ahogy közlekedik, és azt is, hogy hogyan olvas Braille-írást.

A vak harmonikás is kedvelt alakja a zenei filmeknek. Nagyon tetszett Sándor Pál filmrendező ezzel kapcsolatos nyilatkozata. Elmesélte, hogy az egyik Zorán-felvételnél hiányérzete volt a filmrevétel megvalósítása terén. Teljesen leállt a forgatás. Egyszer csak egyik neves popzenészünk beállított egy vakszemüvegben és harmonikával, s a szám ettől olyan lett, amilyenek lennie kellett.

Azt hiszem, ez a rövid történet is azt illusztrálja, hogy az emberekben mennyire összeforrt a vak és a muzikalitás fogalma.

TELEVÍZÓ

Közel fél évszázados múltra tekint vissza a televízió, de nyugodtan mondhatjuk, hogy ez alatt az egész világ behódolt neki. Természetesen a fejlett országokban a jobb anyagi körülmények és az adások régebbre visszavezethető múltja miatt nagyobb a tévé-

kultúra, mint mondjuk egy fejlődő országban. Hazánkban az első kísérleti adás 1954-ben volt, míg az állandó sugárzást 1958-ban kezdték el. Az eltelt harminc év alatt hazánkban is kialakult a televízió sajátos arculata állandó műsoraival, s természetesen egy folyamatos változás észrevehető, de ez az adások jellegét nem befolyásolja.

Nem túlzás, ha azt mondom, hogy a tévé befészkelte magát az életünkbe, átalakítja programjainkat és befolyásolja gondolatainkat. „Tiéd lett a nevem, tiéd a pénzem, tiéd a lakásom, csak a tévét kérem. Összenőttem vele, ő a jobbik énem.” Éneklik a nyolcvanas évek egyik slágerében, s nem véletlenül. A nézőkre gyakorolt hatása miatt nemcsak adni tud, hanem ártani is a kommersz filmek áradatával, mely elsöpri az értékeket, s leredukálja az emberi gondolkodást. Az emberek általában igényeik szerint gondosan megválogatják, hogy melyik filmre üljenek be és melyikre nem a filmszínházba, de ez a szelekció otthon a tévé előtt már elmarad.

Mégis mi az, amiben más, több a televízió kínálata, mint a mozié? Az, hogy repertoárjába belefér a nagy játékfilmek mellett a dokumentum- és tévéfilmek, valamint színházi közvetítések sugárzása is.

DOKUMENTUMFILM

Régen dokumentumfilmet csak a mozik híradójában láthattak, míg a televízió szinte naponta adásra tűzi őket. A laikus nézőkben — bármely témával kapcsolatban — ez a műfaj lenne hivatott egy reális kép kialakítására. A dokumentalisták sokszor foglalkoznak látássérültek bemutatásával, sajnos na-

gyon gyakran a valóságtól elrugaszkodottan ábrázolva őket. Ezek közül egy „ritka példány” az **Á L M O M B A N M I N D I G L Á T O K** című. 1974-ben mutatta be a magyar televízió; talán a hazai integrálódás „magaslatait” próbálják bizonyítani ezzel a filmmel. Egy vak fotósról szól, s arról, hogy milyen módszerrel készíti képeit. Persze azért a vakok életpályáját bemutató filmek többsége a valóságos lehetőségeket ismerteti. Ilyenkor a látókban kialakuló kérdésekre próbálnak választ adni, hogy például: mi okozta látássérülésüket? Hogyan boldogulnak a gyakorlati életben látás nélkül? Milyenek társas kapcsolataik? Munkájukat hogyan tudják ellátni? Jellemző, hogy úgy válaszolják meg ezeket a kérdéseket, hogy a látó emberekben kialakuljon, hogy igenis, így is lehet kiegyensúlyozott, boldog életet élni.

Olyan dokumentumfilmek is vannak, melyek a vakokról kialakított helytelen nézeteken megpróbálnak változtatni és a helyesen megválasztott segítségnyújtáshoz útmutatót adni. Magyar filmek közül ide sorolható a **K e z e k m e l ó d i á j a**, mely egy a mai napig megoldatlan problémát tár a nézők elé: a vakok munkalehetőségeinek szűk körét és nehéz biztosítását. **S e g í t s ü n k v a k e m b e r t á r s a i n k n a k** címen a Pécsi Körzeti Stúdió műsorát 1982-ben sugározták, melyben praktikus fogásokat mutattak be és tanácsokat adtak ahhoz, hogy hogyan segítsünk vak embertársainknak a közlekedésben, eligazításban. **A M i t e s z Ö n , h a v a k e m b e r r e l t a l á l k o z i k ?**, című amerikai kisfilm egy jóérezű, de rosszul tájékozott látó és egy vak ember között kialakult barátsággal példázza a téves elképzeléseket.

A tévé profiljához hozzátartoznak a

bizonyos időközönként jelentkező tájékoztató—szolgáltató műsorok. 1981 januárjában a „rokkantak éve” kapcsán kezdtek el a **S o r s t á r s a k** sugárzását. Azóta is — immár 8 éve — havonta egyszer jelentkezik ezzel az adással. A látás-, a hallás- és a mozgássérültek közös műsora ez. Róluk és nekik szól, s hasznos mindenkinek, aki valamilyen kapcsolatban áll sérült emberrel.

Színdarab

Nagyszerű dolog a tévében, hogy behozza a színházat a lakásunkba, s így milliók láthatnak olyan ragyogó előadásokat, melyek egyébként csak szűkebb rétegekhez jutnának el. A televízió e közvetítő és népszerűsítő szerepe jó alkalmat ad arra, hogy két színdarab kapcsán egy kicsit messzebbre kalandozzunk a klasszikus értelemben vett filmekről.

A **k é t á r v a** című melodramát Adolphe D'Ennery írta a XIX. században. Hazánkban 1986-ban a Várszínház tűzte műsorára, Vámos László rendezésében. Az előadásnak még tévén keresztül is magával ragadó hangulata volt, s aki látta, annak nehéz volt szabadulni néhány jelenet nyomasztó hatása alól. A darab két elárvult fiatal lány elhagyatottságát, elrablását, mélybe zuhanását meséli el. A gonosz mesterkedéseinek, a jó ellen elkövetett bűneinek s az erény végső diadalának története ez, mely viszontagságos, meglepő fordulatokban bővelkedik. Az egyik árva vak, s a szerző erre a tényre építi a lány kiszolgáltatott-

14

ságát, megaláz-
tatását.

Egy fiatal szer-
ző, Békés Pál írta
A női partőr-
ség szemé-
láltára című

komédiát. A történet középpontjában egy új lakásba költözött műfordító áll. Egyik szomszédja a vak Dorzs úr. Szinte biztos, hogy az írónak tapasztalatai vannak vakok életéről, mert figurájában a vakokra jellemző tulajdonságokat jól egyesítette. Humora eredeti és merész. Dorzs urat jó verbalitás jellemzi, s mikor mások beszélnek, akkor hallgat, csak néha tesz fel egy-egy olyan kérdést, ami érdeklődésre, de teljes értetlenségre vall. Jó ötlet, ahogy az üres szobában kiselőadást tart a sóletkonzervről és arról, hogy kevés a Braille-szakácskönyv. Aranyos a reagálása arra, hogy nem vette észre egyedüllétét: „Lehetetlen. Mindig megérezem, ha üres a szoba. Hatodik érzék. Nekem az ötödik.” S még csak annyit, hogy a televíziós közvetítéskor Dorzs úr megszemélyesítője Székhelyi József volt, aki remek alakítást nyújtott.

TÉVÉFILM

Ha azt hallom, hogy tévéfilm, akkor bizony sokkal jobban meggondolom, hogy részánjam-e időmet megnézésére, mint más filmeknél. A tévéfilmekre jellemző, hogy anyagi fedezetét a televízió finanszírozza, és saját forgalmazásra gyártja. Nincsenek úgy motiválva a bevételekre, mint a moziipar, hiszen a tévé néző így is, úgy is havi átalányt fizet. A filmeket megpróbálják minél

olcsóbban kihozni, ezért eszköztele-
nebb, s így nem olyan látványos, mint
egy mozifilm. A témákban nem nagyon
válogatnak, hiszen mennyiségi „terme-
lés” folyik a folyamatos adás biztosítá-
sa érdekében. Így jöhetnek létre a
világon mindenhol a véget nem érő
sorozatok, melyek egy ötlet „csontig
rágásán” alapulnak.

Egy nagyon jó példa erra a L á t h a-
t a t l a n n y o m o z ó című bűnügyi
sorozat. Felháborító, hogy az első
részben egy vak embert milyen butá-
nak és gonosznak mutatnak be. A nyo-
mozó, mikor láthatatlanná válik és ül-
dözik, egy vak emberhez menekül. A
vak először látszólag segít, majd hirte-
len előkapja a pisztolyát és szitkozód-
va lövöldözni kezd. Ha elképzeljük egy
józanul gondolkodó vak helyzetét, ak-
kor rájövünk arra, hogy nem fog lövöl-
dözni, mert nem tudja, hogy a férfinak
nincs fegyvere.

Ha netán túl feketén festettem volna
le a tévéfilm helyzetét, akkor épp itt az
ideje, hogy megállapítsam, szerencsé-
re vannak még kivételek. A B o o-
m e r a c s o d a k u t y a című amerikai
gyermekfilm-sorozat megfelel minden
olyan követelmények, amit műfajától
vár a néző. Kellemes, szórakoztató, a
gyerekeknek tanulságokkal szolgál, és
hogy igazságérzetüket is kielégítse,
egy-egy története mindig happy end-
del végződik. A harmadik rész Garyról
a vak fiúról szól, aki kutyája segítségé-
vel 30 nap alatt 3000 mérföldet akar
megtenni kerékpáron. A felkészülés
ideje alatt kutyája elpusztul. A csoda-
kutya megtalálja a megoldást, a fiúnak
szerez egy vakvezető papagájt, s így
sikerül a próbát teljesítenie.

Egy másik sorozat T h y l U l e n-
s p i e g e l legendáját dolgozta fel. A
szovjet alkotók nem ragaszkodtak

Charles de Coster regényének pontos színre viteléhez, de olyan középkori hangulatot teremtettek a díszletekkel, jelmezekkel, az operatőri munkával s a sajátos rendezéssel, ami egy nagyon profin és művészi megalkotott munkát eredményezett. A könyvben vakok csak a lakoma jeleneténél jelennek meg, a filmnek pedig keretet ad újra meg újra való szerepeltetésük, rongyokba burkolt megjelenésük, elesettségük, torz jellemük és butaságuk. Az alkotók sajnálatot és negatív érzést váltanak ki belőlünk. Ezekkel a jegyekkel is a középkori elmaradottságot kívánták jelezni. A másik, amit változtattak az eredeti műhöz képest, hogy nem tizenkét, hanem csak hat vak alakja tűnik fel. Erre az átalakításra természetesen nem a spórolás vitte rá az alkotókat, hanem egy remek ötlet. Ugyanis mikor az ötrészes sorozat első képkockáin megjelennek egy szakadék szélén botorkálva, az emberben óhatatlanul az az érzés merül fel, hogy Brueghel Vakok című festményéről léptek át a filmvászonra.

A v a k című tévéjáték az első televíziós munkák között szerepel. 1962-ben mutatták be, nagyon jó szereposztással (Gábor Miklós, Tolnay Klári). A film Walter Jens azonos című regénye alapján készült. Az ötvenes években játszódó történet annak idején szép sikereket aratott, de valljuk meg őszintén, hogy nem tartozik a maradandó alkotások közé.

Egy betegség következtében megvakult néptanító lelki vívódásairól, útkereséséről szól. Talpraállítása érdekében barátja elviszi egy született vakhoz, akivel azonos barakkban volt a háború alatt egy lágerben. Végül per sze úgy dönt, hogy megpróbálja vakosságát könnyebben megélni. Amit ebben az „igazságszagú” műben teljes-

séggel valótlan-
nak tartok az az,
hogy egy született
vaknak hogyan sikerül
túlélnie olyan megpróbáltatásokat, amit jó erőben lévő emberek nem tudtak. S egyáltalán elképzelhetetlen, hogy a fasiszták munkatáborba vittek egy vakot, hiszen köztudott, hogy a gyerekeket, öregeket és munkaképteleneket küldték elsőként a halálba. A könyv megjelenésekor nagyon sok dicsérő kritikát kapott. Ezek legalább annyi „szakértelemről” árulkodnak, mint maga a mű. Hogy állításom demonstráljam, az egyikből csak egy mondat: „lehunyttal szemmel kellene hallgatni — így lehetne legjobban megérteni az örök sötétségben tapogatózó vak lelkivilágát.” Ennek a kijelentésnek az abszurditásához azt hiszem, fölösleges bármit hozzáfűzni.

15

REKLÁM

Növekvő jelentőségüknél fogva a reklámfilmekről is érdemes néhány szót ejteni. Országonként más és más ezek sajátossága. Míg Amerikában a műsoridő jelentős részét a reklámfilmek teszik ki, addig az NDK-ban például a mai napig sem vetítik őket. Hazánkban ezen a téren egy középutat választottak. Valószínűleg ennek köszönhető, hogy készítettek egy kekszreklámot, amiben szerepelt egy vak harmonikás is. Összesen egyszer láttam a tévében, majd ezt is — mint már annyi reklámfilm — utolérte az állítólagos jó ízlés és erkölcsösség cenzúrája.

16

Marx
László—
Vasteleki Péter

A vak- vezető kutya története Nagy- Britanniában II. rész.

A „The Cliff”-ben kemény munka folyt a II. világháború kitöréséig, amikor is az épületet elrekvirálták egy légvédelmi üteg számára. Liakhoff kapitány azonban nem adta fel, folytatta a kiképzést. A hallgatók újfent bérelt szobákba kényszerültek. Ahogy a körülmények nehezedtek, úgy határoztak, elköltöznek a Wallasey körzetből, és 1941-ben megvásárolták kiképzési központ céljára az Edmondscote Manor-t, Leamington Spa-ban. Ez egy nagy épület, hatalmas földterülettel.

Azóta hat újabb képzési központot nyitottak meg:

1950-ben a Cleve House-t Exeterben;

1961-ben a Nuffield House-t Boltonban;

1965-ben a Folly Courtot Forfarban;

1977-ben a Folly Courtot Wokinghamben;

1983-ban a Freda Valentine House-t Middlesboroughban és

1985-ben a Redbridge House-t London északkeleti részében.

Két kis — ún. „műhold” — képzési egységet is megnyitottak Belfastban és Cardiffban.

* A háború alatt megszervezték, hogy a vakvezető kutyák gazdáikkal együtt lemelessenek a légoltalmi óvóhelyekre, és kutyák számára 35 font (cca 16 kg) gabona alapú kutyatápellátmányt biztosítottak. A kutyák táplálása meglehetősen probléma volt, és a szövetség lapjának az Előrének (Forward) első száma 1943 májusában javaslatot tett a különböző használható élelmiszerekre.

Egy későbbi példányban szerepelt egy bekezdés, amely arról írt, hogy a kormányhatározatok megtiltották a kutyatápot előállító üzemeknek újabb vásárlói igények kielégítését, ezek azonban Liakhoff kapitány hatására és közreműködésével — hajlandóak voltak némi „aranytartalékot” biztosítani vészhelyzet esetére. A háborút követően, 1948-ban a szövetség a Tailwaggers Club-bal közös irodából a sajátjába költözött a Piccadilly 81. sz. alá. Ezzel

egyidőben Miss Lilian Skrimpton, aki 1936 óta mindkét szervezet titkári teendőit ellátta és a vakvezető kutyák lelkes híve — a szövetség első teljes munkaidejű titkára lett.

Egy újságíró egyszer azt írta Liakhoff kapitányról, hogy „hit, felkészültség és eltökéltség együttes birtokában a vakvezető kutya mozgalmat az országban a fejlettség magas szintjére emelte.” Megérdemelt elismerés volt ez, s nyugodtan ki lehetett volna egészíteni azal, hogy „vonzódás és elkötelezettség azon ideálok iránt, amelyeket önmaga állított.” Az őt övező szeretet nyilvánult meg azon a díszében, amelyet tiszteletére rendeztek 1953. október 17-én abból az alkalomból, hogy 20 éve dolgozott a szövetségnél. Az elhangzott beszédek, a jelenlévő vakvezetőkutya-tulajdonosok személyes köszönetnyilvánításai, az érkezett üzenetek és táviratok, amelyeket felolvastak (köztük azt is, amelyet maga a királynő küldött), mind azt a tiszteletet tükrözték, ami a kapitányt övezte. Lady Freda Valentin, aki a szövetség nevében mondott köszöntőt, emlékeztetett arra, hogy hálát érdemel Lady Shuster is (aki 1932-ben csatlakozott a bizottsághoz), mert ő győzte meg a kapitányt, hogy eredeti szándékát feladva Amerika helyett Angliában képezzen vezető-kutyákat.

1954-ben Alexandra hercegnő beleegyezett, hogy elnöke (később pártfogója) legyen a szövetségnek, és a következő évben felkereste a Leamingtoni és az Exeteri képzési központokat. A királyi ház támogatása folyamatosan nőtt 1948 óta, amikor még mint Erzsébet hercegnő, a királynő személyesen adott át egy vakvezető kutyát Mr. D. P. Pretorius-nak, egy vak dél-afrikai katonának. Ez volt az első vakvezető kutya abban az országban.

Az évente kiképzett kutyák száma folyamatosan emelkedett. Az 1956 szeptemberében záruló év számadata

jellemzően mutatja a szervezet növekedését. 102 nő és férfi kapott kiképzést — és kutyát — abban az évben. Ez csaknem ugyanannyi, mint a háborút megelőző hat év együttes mennyiségi adata. Ekkor már hét tréner dolgozott, és ami a jövő szempontjából jelentős, 12 tréner tanuló.

A kiképzők egyik állandó célja volt csökkenteni azon kutyáknak a számát, amelyek rengeteg idő- és energiaráfordítás után is alkalmatlannak bizonyultak. Első lépésként az e cél felé vezető úton — 1956-ban vásároltak néhány speciálisan válogatott kölyökkutyát, és nevelőgazdáknál (puppy-walker, kölyöksétáltató) helyezték el őket, akik gondozták és a nagy forgalomhoz, tömeghez, éttermekhez, vásárlóközpontokhoz és a tömegközlekedési eszközökhöz szoktatták a kölyköket, mielőtt visszaküldték a kiképzési központba azokat. Ez a megoldás ekkor még kísérlet volt csupán. Némely egyed kudarcot vallott még kölyökkorban, de ez a módszer alapját képezte egy olyan megoldásnak, amely később egyre fontosabbnak bizonyult. 1958-ban már csaknem 60 kölyök élt nevelőgazdáknál.

A hatvanas évek folyamán minden képzési központ beindította kölyöknevelési programját, míg Leamingtonban elkezdődött egy tenyésztési program is.

Éveken keresztül problémát jelentett és parázs viták témája volt a vakvezetésre történő célirányú tenyésztés.

1953-ban a leamingtoni központ holland látogatója a Forward-ban közölt vélemény szerint, a sok keverék kutya alkalmazásában látta a magas alkalmatlansági arány okát.

A szövetség első tenyész-szukáját, a Reiner nevű német juhászkutyát

18

1959-ben vásárolták, és következő 10 év folyamán a tenyésztési program nyomán megszületett kölykök száma és minősége folyamatosan fejlődött. Kevesebb kutyát

kellett külső forrásokból beszerezni, és végül a vakvezető kutyának bevált egyedek száma is számottevő növekedést mutatott.

1970: a tenyésztési és kölyöknevelési részleg külön területre költözött, a Leamingtontól néhány mérföldre fekvő Tollgate Hous-ba.

A tenyész-szukák száma rövid idő alatt számottevően megnövekedett, azért döntés született, hogy a Tollgate Housra nehezedő terhek csökkentése érdekében legtöbbjüket tartásra kiadják magán személyeknek.

Ma az ily módon tenyésztett kölykök 80%-a sikeresen képezhető ki vakvezető kutyának, s ez jelentős előrelépés a kezdeti időkhöz viszonyítva.

Sok olyan egyed, amely valamilyen okból alkalmatlan vakvezetésre, helytáll más feladatkörben, és így a Királyi Légierőknél, a büntetés-végrehajtásnál, a rendőrségnél és vámőrségnél teljesít szolgálatot.

A kezdeti időkben csaknem kizárólag német juhászkutyákat alkalmaztak, s ezek jobbára ajándékba kapott, vagy 2-3 fontért vásárolt állatok voltak. Később más fajták lettek népszerűvé.

A legfontosabb tulajdonság-követelmények a következők voltak: nagy munkakedv, emberekhez-állatokhoz szokottság, félelemnélküliség. Ma az alkalmazott kutyák 37%-a labrador retriever, 38%-a Labrador és golden retriever hibridje, 9%-a golden retriever és 11%-a német juhászkutya.

A jelenlegi tenyészállomány kb. 230 kutyából áll.

Ha van olyan szervezet, amely ko-

moly sikereit a lelkes tagok, szervezők és önzetlen támogatók kemény munkája eredményeképp érte el, akkor a Vezető Kutyák a Vakokért Szövetség különösképpen ilyen! A mozgalom első napjaitól kezdve az emberek önzetlen segíteni akarással dolgoztak a szövetség ügyeinek előmozdítása érdekében, számosan közülük hosszú években keresztül.

Lady Schuster, aki 1932-ben csatlakozott a bizottsághoz, fáradhatatlanul tevékenykedett 1950-ben bekövetkezett haláláig. Férje, Sir Victor Schuster H. E. Hobbs kapitányt követte — 1935-től a tiszteletbeli kincstárnoki megbízásban, továbbá 1953-ig két különböző időszakban elnökölt és 1963-ban bekövetkezett haláláig elnökhelyettesként tevékenykedett. Az ő önzetlen támogatása tette lehetővé, hogy a szövetség felülemelkedjen a II. világháború okozta anyagi nehézségeken.

Lord Lanesborough 1953. óta szolgálta a szövetséget, először mint főtitkár, majd elnökként, 1965-ig. Ekkor az elnöki székben Sir Josep Napier követte őt, aki tíz éven keresztül volt hivatalban, majd elnökhelyettesként dolgozott tovább. Az elnöki pozíciót 1975-ben Mr. Kenneth Butler vette át és adta tovább 1981 elején Mr. Jan Findleynek.

Lady Freda Valentin több, mint 40 évig dolgozott a szövetségért, tiszteletbeli kincstárnokként tevékenykedve 1939-től/1977-ig, az Általános Tanácsból 1982-ben vonult vissza. A vakvezető kutya mozgalomért kifejtett áldozatos tevékenységét a szövetség 1979-ben magas kitüntetéssel ismerte el.

De nemcsak a vezető beosztásban lévők egyengették hajhatatlan szorgalommal a szövetség útját.

A szövetségnek mindig fő célkitűzése volt, hogy pénz hiánya ne akadályozzon meg egyetlen vak embert sem abban, hogy vezetőkutya-tulajdonos lehessen!

A kezdeti időkben gazda és kutya kiképzési költsége mindössze kb. 50 fontot tett ki. A költségek évről évre folyamatosan növekedtek, de szerencsére ugyancsak emelkedett a pénzügyi alapok előteremtésével foglalkozók száma is. A szövetség igen csekély támogatást kap az államtól, ezért szükség van önkéntes adományokra is. Ezek többnyire ifjúsági szervezetektől, nyugdíjas kluboktól, sportkluboktól, vendéglőktől és kiskocsmáktól származnak, valamint ipari nagyvállalatoktól és a hadseregtől.

A pénz előteremtésére alkalmazott legkülönbözőbb módszerek sokasága egész könyvet töltené meg. Rendeztek divatbemutatókat, akciókat, amelyekben virágkiállítások, garden partyk, használcikk-aukciók, gyűjtések különböző munkahelyeken gazdagították a szövetséget. Az alufólia és tejesüvegkupak gyűjtése (az alumínium nagy érték Angliában! A szerzők megjegyzése) éveken keresztül biztos bevételi forrás volt. Igaz, hogy pl. 1954-ben 22 millió tejesüveg-kupak összegyűjtésére volt szüksége ahhoz, hogy egy kutya kiképzésére elegendő pénz összejöjjen!

Mindezek a sikerek az országban szétszórta fellelhető, de azt alaposan behálózó helyi szerveződések áldozatos munkájának köszönhetőek. Ma csaknem 400 ilyen létezik, és ezekből 80-at az elmúlt negyedszázad alatt alapítottak meg.

A szövetség és annak céljai a legsikeresebben a vakvezetőkutya-tulajdonosok propagandamunkája révén kerültek a látó világ figyelmének középpontjába. Ők nőegyletekben, asszonykörökben (Angliában, ahol a nők többsége nem dolgozik munkahelyen, kedvelt formái az időtöltésnek ezek a közösségek. A szerzők megjegyzése.) kerékasztal-beszélgetéseken, iskolákban, egyházi szervezeteknél és más hasonló testületeknél számoltak be sa-

ját tapasztalataikról, ezzel sok szimpatizánst és támogatót szerezve az ügynek. E propagandisták több száz főből álló csapata előadások ezreit tartotta, nem csekély eredménnyel.

Az évek folyamán a szövetség hatalmas nehézségekkel, — nemcsak anyagi és fizikai értelemben — került szembe. Ahogy Liakhoff kapitány egy ízben a „Forward”-ban (a szövetség folyóirata, a cím jelentése: „Előre”; ezzel a vezényszóval indítják a vezetőkutyákat) ezt írta:

„Sem a vak emberek, sem a látók közössége nem voltak fekészülve arra, hogy munkánk komolyságában higgyenek, vagy felismerjék annak pszichológiai értékét.”

Az egyik legjelentősebb előrelépés valóban az volt, hogy a nagyközönség kezdett egészen másképp viszonyulni a vakvezető kutyák munkába állása iránt. 1931-ben Angliában még a rendőrség, a hadsereg és a légierő sem alkalmazott kutyákat. A közvélemény alapvetően ellenezte a kutyák ilyen szolgálatba állítását.

Miss Muriel Crooke egyszer elmesélte, hogy az első időkben a trénereket az emberek fizikailag meg akarták akadályozni a munkavégzésben, szidalmazták őket, kijelentvén, hogy amit csinálnak, az ostoba, haszontalan dolog. Ez az általános vélemény akkor változott meg, amikor nyilvánosságra került a kutyával közlekedő látássérültek öröme a kutyával megkapott szabadság és a gyors, biztos haladás miatt. Ekkor egyre inkább kezdték elismerni a vakvezető kutyák fontosságát.

A vakvezető kutya birtoklása gyakran rendkívüli mértékű szabadságot és függetlenséget eredményez. Ez első sorban az elhelyezkedési lehetőségek

20

bővülésében nyilvánul meg. Egyes munkakörök ellátása olykor speciális képzettséget követel a kutyától, sokszor kell a kutyának sajátos környezetet megszoknia. Elmúltak

már azok az idők, amikor a vak emberek számára elképzelhető munkák kimerültek a kosárfonásban és a kefekötésben.

A vakvezetőkutya-tulajdonosok jóformán bármely tevékenységi körben megtalálhatók: gyárakban, üzemekben, hivatalokban, értelmiségi munkakörökben, gazdálkodóként és kereskedőként. Vannak közöttük számítógépprogramozók, papok, előadók, tanárok, ügyvédek, írók, fizioterapeuták, orvosok, tözsdeügynökök, könyvtárosok, múzeumi tisztségviselők, szociális munkások, gépirók, telefonkezelők, raktárosok, mérnökök. Ma a szövetség az alapítók alapfilozófiájához hűen működik, amelyet érdekes hasonlattal fejez ki az ötvenes években Liakhoff kapitány: „Számos ember úgy tartja, hogy a szövetség fő tevékenysége a kutyák kiképzése, és ezzel munkája befejeződik. ez azonban nem így van! A kutya kiképzése — előkészítése — hasonlítható valamely sebészeti eszköz elkészítéséhez. Nagyon fontos, ám csak előzetes lépés! A szövetség valódi hivatása az, hogy az embert és kutyát egyetlen, elválaszthatatlan egységbe forrasztja, s ez nem hasonlítható csupán az eszközkészítéshez, sokkal inkább magához a sebészeti beavatkozáshoz, amely gyógyulást és megkönnyebülést hoz!” G. F. Sepphard, tréner, így ír a kutyák kiképzéséről:

„... a második — nehezebb — szakasz akkor következik, amikor a vak tulajdonost a kutya megfelelő használatára kell tanítani, a kutya kiképzésé-

nek a körülményekből adódó következményeképpen. Ember és kutya párba állítása olyan feladat, ami a tréneről alapos jártasságot követel mind az ember, mind pedig a kutya lélektanában. Lényegesen nagyobb horderejű feladat ez annál, minthogy nagy testű kutyát állítsunk a jól megtermett férfi mellé, és apróbb termetű, könnyű kutyát a filigrán asszony mellé. A vérmérsékletnek is harmonizálnia kell! Az egyhónapos közös képzés, szívós tanulás során, kisebb nagyobb konfliktusok árán ember és kutya egyetlen szoros egységet kezd alkotni a találkozásukkor alkotott két különálló egység helyett, és ekkor érkezik el az az idő, amikor a kutya szívesen követi az embert otthonába.

Ezután következik a legkritikusabb szakasz, amikor a frissen kialakult ember—kutya páros — amelyet nyugodtan nevezhetünk divatos angol szóval team-nek — önállóan kénytelen szembekerülni az élet forгатagával. A szövetség azonban sohasem szakad el a vakvezetőkutya-tulajdonostól, különösképpen nem ebben a kritikus időszakban. És ez már az utógondozás fogalomkörébe tartozik.

Kezdetben ez a munka korlátozott lehetőségek között folyt, de 1962-re már országszerte rendszeres utógondozási program alakult ki. A szövetség instruktoraival a vakvezető-kutyás teameknél tett látogatások során fokozott figyelmet fordítanak azokra a tulajdonosokra, akik egy éven belül kaptak kutyát, vagy valamilyen problémával küzdenek, valamint az öregedő kutyákra. Szükség esetén igyekeznek meggyőzni a gazda munkaadóját, ha a kutya munkahelyi elhelyezése gondot okoz. Más esetben, ha szükségét látják, javasolják a részvételt egy felújító tréningen. Az utógondozási munka dimenzióit illusztrálja az a szám, amely a jelenleg Angliában vakvezető kutyával közlekedők létszámát jelzi: 4000! E

programnak lényeges része a munkaképességük vége felé közeledő kutyák figyelemmel kísérése, lecserélése — amely mindig elsőbbséget élvez — és elhelyezésük jólelkű gazdánál. Ez elősegíti a kiképző központok munkatervezését, hiszen általában a kiképzés 50%-a második, vagy többedik kutyára irányul.

A szövetség növekedése egyre nagyobb feladatok elé állította a főirodát. 1967-ben az adminisztráció a Piccadilly 81-ből az Uxbridge Roadra költözött, Ealing-be. Ez a hely azonban túl kicsinek bizonyult, és 1978-ban a jelenlegi helyére, egy György-korabeli építménybe, Windsorba, a Park Street-re költözött, szinte a kastély árnyékába.

Történetén végigtekintve a G.D.B.A. — a Vezető Kutyák a Vakokért Szövet-

ség — számtalan segítő kéz emlékműve. Szinte hálátlan feladat neveket említeni, jóllehet vannak kiemelkedő munkát végzett személyek: Muriel Crooke, Lady Schuster, Liakhoff kapitány, Lady Freda Valentin. De az a személy, aki iránt minden britanniai vakvezetőkutya-tulajdonos hálát kell érezzen, kétségtelenül az amerikai Mrs. Dorothy Eustis, akinek szemlélete, energiája és nagylelkűsége oly sok mindekit inspirált Angliában és másutt is arra, hogy kövessék őt a jóság és szeretet útján.

21

Vége

A tudomány világából

Arató András — Vaspöri Teréz

A beszélő Galamb, avagy oktatási célú amatőr műhold

ON6UG (Belgium) Freddy rádióamatőr barátunktól érdekes cikkeket kaptunk: egy 1990. januárjában beindított terv anyagait és tájékoztatóit. A terv neve egy angol betűszó DOVE, azaz galamb. Az egyes betűk jelentése a következő: Digital Orbiting Voice En-

coder, vagyis Digitális Keringő Beszédhang Kódoló. Vajon mit takar ez az érdekes nevű repülő valami, ami rádásul „GALAMB” és még beszél is.

Rádióamatőrök sokan ismerték az OSCAR 9 nevű műholdat, melynek jeleit viszonylag egyszerű eszközökkel

22

lehetett venni. A DOVE tervezésének kezdetén még keringt ez a Surrey-i egyetem által létrehozott űreszköz. Már az OSCAR 9 fedélzetén is működött beszédszintetizátor.

Ez egy fix szókészletű (144 szót, ill. szókészletet, számot, hangot ismerő), amerikai angol hangzású beszédszintetizátoron, a Digitalker-en alapuló rendszer volt.

A DOVE ennek a műholdnak az utóda. Ugyancsak oktatási céllal készült. Még a kb. 4 W-os rádió adója frekvenciáját is módosították szándékosan az „előd” frekvenciájára, 145.825 MHz-re, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy az OSCAR 9 hamarosan el fog égni az atmoszféra sűrűbb rétegeiben.

A DOVE-nak két beszédtechnikai rendszere is van. Ezeket Bob McGwier N4HY tervezte és programozta be. Az egyik egy Votrax SC-02 áramkörön alapuló beszédszintetizátor-rendszer, míg a másik egy digital-analóg konverteres beszédátviteli visszaalakító berendezés. Ezeknek a fedélzeti beszédtechnikai rendszereknek kulcsszerepük van a DOVE küldetésében. Mielőtt ezekre részletesebben rátérnénk, ejtsünk néhány szót a „Beszélő Galamb” pályájáról.

A DOVE úgynevezett napszinkron pályára került. Ez azt jelenti, hogy 826 km magasan, kör alakú pályán kering, mely az egyenlítővel 99 fokos szöget zár be. A keringés síkja olyan, hogy az mindig a Nap felé néz. Ily módon a műhold a Föld egy adott területe felett „menetrendszerűen”, vagy inkább stílusosan mondva egy órarendnek megfelelően jelenik meg. Ez délelőtt 9 óra 30 perc, este 10 óra 30 perc körül van helyi idő szerint. A körpályát 101.4 perc

alatt futja be.

Ennyi műszaki részlet ismerete után most már könnyebben megérthetjük, hogy hogyan is teljesíti küldetését a DOVE. Ez az amatőr műhold egy békegalamb. A világ minden részéről 8-tól 18 éves korú gyerekek küldhetik el általa üzeneteiket a békéről, a világ összes gyermekének (és felnőttjének). Az üzeneteket magnókazettára mondhatják, melyeket még a földön digitalizálnak, majd egy vezérlő állomásról digitális formában a műholdra juttatnak. A DAC átalakító olyan minőségben adja vissza a hangot, melyen akár a beszélőt ismerő, az illető hangját is felismerheti.

A DOVE műhold oktatási feladatai

A DOVE oktatási céljai igen összetettek. A legfőbb küldetése természetesen a béke hirdetése. Külön szabályozták, hogy milyen típusú üzeneteket küldhetnek a 8—18 év közötti gyerekek. Pontosan szólva kérte a tervet finanszírozó Brazil Rádióamatőr Szövetség és a terv atyja, dr. Junior Torres de Castro PY2BJO, hogy kerüljék a kétértelmű, esetleg politikai célzatú, vagy nagyon konkrétan vallási jellegű üzeneteket. Gondoljunk csak arra, hogy vallási ellentétek komoly véres konfliktusokhoz vezethetnek.

Ennek kapcsán felmerült, hogy mennyire értheti egy 7-8-9 éves gyermek, hogy mi a béke. Felméréseket végeztek, illetve próbaüzeneteket írtak észak-amerikai gyerekekkel. Kiderült, hogy nagyon sok múlik a tanítónkon. Ezek az észak-amerikai gyerekek nagyon érett üzeneteket írtak. Éppen ez a műhold küldetésének egyik legfontosabb célja, hogy a pedagógusok a meghallgatott üzenetek kapcsán elbeszélgessenek a gyerekekkel a békéről.

Az üzeneteket viszonylag könnyen hallhatóvá lehet tenni egy-egy átalakított vevővel és egy aránylag egyszerű, felfelé néző fix antennával. A műhold délelőtti érkezése jól beilleszthető a tantervbe. A műhold tervezett élettartama több mint 6 év! Elképzelhetőnek tartjuk, hogy fogadnának Magyarországról is üzeneteket. Abban a reményben, hogy lesz olyan tanár, aki fantáziát lát a dologban, ide írjuk a címet.

PROJECT DOVE c/o Richart C. Ensign

AMSAT Science Education Advisor
421 N. Military Dearborn, MI
48124—USA.

Telefon: 1-313-274-1718 (lakás)
1-313-278-0900 (iskola)

Az üzenetek maximum 15 másodpercesek lehetnek. A magnófelvételenk pedig olyan minőségűnek kell lennie, hogy azt lehessen digitalizálni. Nem angol nyelvű üzenet esetén az angol fordítást is fel fogják olvasni. Az üzeneteket — mint már említettük — gyereket írhatják (8—18 évig), lehetőleg globálisan a békéről szólókat. Konkrét országokról, régiókról ne szóljanak! Tükrözzék az üzenetek a fiatalok perspektíváját. A Föld körül keringő szatellita sok jó ötletet adhat.

A Galamb másik beszélő rendszere, a beszéd szintetizátor is jól felhasználható oktatási segédlet lehet. Ez rendszeresen közöl telemetriai adatokat. Nagyon érdekes működési sajátosságokra lehet felhívni a tanulók figyelmét, például egy egyszerű hőmérsékletmérés kapcsán. Ehhez ismerjük meg egy kicsit jobban a műhold hőstabilizációját.

A DOVE műhold egy szabályos kocka alakú test. Élhossza 23 centiméter (9 inch). A palást nagy része napelemekkel van beborítva. A napelemek hatékonysága 5 C fokon 15%. Magasabb

hőmérsékleten ez drasztikusan csökken. A nikkel-kadmium akkumulátorok is legjobban + 5 és —5 C fok között „érik magukat”. Túl nagy hidegben az akkumulátorok megfagnak és tönkremennek. Ezért a műhold két tengelye körül is végez hőstabilizációs forgást.

A derékszögű térbeli koordináta-rendszer Z tengelye körüli forgáshoz a napfény nyomását használják fel. Az X tengely körüli forgásához pedig az északi és déli mágneses pólusok mágneses hatását hasznosítják. A Z tengely körüli forgási sebességet kb. 0.2-től 5 fordulat/percre becsülik. (Milyen érdekes lesz ezt majd a fizikaórán kimérni!) Az X tengely körüli forgás a földkörüli pálya során érintett két mágneses pólusból adódóan pályánként két fordulat.

Visszatérve tehát a hőmérséklet mérésére, a beszéd szintetizátor által közölt hőmérsékleti és áramértékekből lehet majd a műhold hőstabilizációjáról képet kapni. Vegyük a következő üzenetet:

„—X 14 degrees C and 450 milli-amperes ”

„+ X 3 degrees C and 45 milliamperes ”

„—Y 52 degrees C and 435 milli-amperes ”

„+ Y -18 degrees C and 30 milli-amperes ”

Láthatjuk, hogy a —Y oldal nemcsak, hogy a nap felé néz (jó nagy áramerősség-értéket mutatnak a napelemek), de már egy jó ideje sütötte a nap (a hőmérséklete 52 C fok). A —X oldal éppen most fordult a nap felé. A —Y oldalnak volt elég ideje felmelegedni, míg a túloldalon a + Y, jól le is

24

hűlt. 70 C fok hőmérséklet-különbség van a két ellentétes oldalon (a + Y és a -Y között).

A fenti adatok reálisak. Az OSCAR 9-ről érkeztek még annak idején a Digital-

ker beszédszintetizátor-áramkörök segítségével.

Ezekből a példákban is láthatjuk, hogy hányféle tantárgy oktatási segédlete lehet ez a „Beszélő Galamb”. Természetesen azok a tanárok, akik be akarnak kapcsolódni ebbe a remek rendszerbe, a fent említett címről bőséges segédanyagokat kaphatnak.

A DOVE alapvetően csak egy irányban sugároz információt. Csak egy speciális vezérlőállomással lehet rá adatokat küldeni. Érdekessége, hogy csomagrádiós üzemmódban is közli a telemetriai adatait. A többi mikro-szatelit társa közül több kifejezetten csomagrádiós célokat szolgál. Összesen 6 ilyen kisméretű amatőr-műholdat állított pályára az Ariane rakéta Francia-Guayanáról 1990. január 22-én.

Beszédtechnikai rendszerek

Nagyon sok különböző „beszédszintetizátort” hallunk mostanában, igen sok különböző minőségű és célú rendszert. Hajlamosak vagyunk mindet „szintetizátor”-nak nevezni. A DOVE beszédtechnikai rendszerei jó például szolgálhatnak két egészen más elvű és célú berendezéshez.

A DOVE digital-analóg konverter alapú rendszerét mi nem neveznénk beszédszintetizátornak. Nem teljesen ismert, hogy mekkora tömörítést alkal-

maznak ebben a rendszerben, de ismerve az elég nagy fedélzeti RAM-kapacitást, feltételezzük, hogy nem túl nagyot. Ezért lesz nagyon jó érthetőségű a gyermekek fónián kisugárzott üzenete. Ez a rendszer tehát inkább csak beszédrögzítő—visszaadó (Voice Encoder).

Egy másik igen nagy különbség a fix szókészlet! A gyerekek hangját digitalizálva ugyan, de nem ASCII kódokkal küldik fel a műholdra.

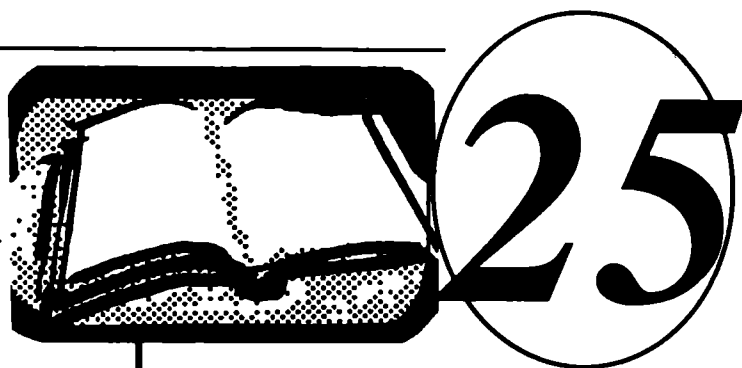
A telemetriát kimondó rendszer egy fonémaelvű igazi szintetizátor. Ez az áramkör elsősorban amerikai angol fonémákat tartalmaz, bár más nyelvek céljaira is vannak fonémái. Az ilyen áramkör nagyon alkalmas úgynevezett text-to-speech rendszerek kidolgozására. Ez azt jelenti, hogy a begépelte (pl. ASCII kódú) üzeneteket kimondja. Ez más szóval a kötetlen szótáras rendszer.

Az egyszerűbb kötetlen szótáras rendszereken nagyon erősen érződik a gépi hang. A fonémaszintetizátoroknál jobb eredményt lehet elérni az úgynevezett formáns szintetizátorokkal. Ha egyszerűen akarnánk a különbségeket megmagyarázni, akkor azt kellene kiemelni, hogy a fonémák lényegében beszédhangok, több 100 ms (millisec) hosszúságú egységek, míg a formánsok 10 ms hosszúságú beszédhangszeletek csupán.

Mi a kifejezetten vakoknak kifejlesztett Brailab beszédszintetizátoros számítógépekben formáns szintetizátorokat használunk kötetlen szótáras megoldással. A DOVE tervezői is gondoltak arra, hogy vak gyerekek is hallgatják majd az üzeneteket. Valószínűnek tartjuk, hogy a telemetriai adatokat közlő Votrax áramkör nekik ismerős lesz, mivel nagyon sok régebbi amerikai segédeszközbe építették be ezt az áramkört vakok számára.

Semseyne Legeza Iona

Könyvismertető

Illyés Gyula (1902-1983)

KHÁRON LADIKJÁN

Naplórészletek, apró cédulákat írt feljegyzések, eszmefuttatások Ciceróról, Montaigne-ről, Dantéről; esszébetétek a Shakespeare emléket őrző Stratfordról, a cluny-i kolostorról; novellisztikus betétek félig fiktív, félig önéletrajzi figurákról. Ezekből az elemekből áll össze Illyés Gyula esszéregénye. A cím mitológiai utalása a halottak révészére, jelzi, hogy mindezt a halálra készülődés jegyében gyűjtötte egységbe az író. Nem számvető összegzés azonban a mű, nem egy eredményes élet koronának szánt utolsó darabja, nem is önéletrajz, vagy ars poetica. Egyik legnagyobb erénye, hogy nem is átlírizált merengő kesergés az öregség, a halál felett.

A könyv nem kíván mást, mint annak rögzítését, hogyan kerül szembe minden ember testének elhasználódásával, a halál lassú

közeledtével. A rögzítés hangja mindvégig a szelíd önirónia, amely segít megőrizni a rálátást az öregedéssel előbújó rossz tulajdonságokra, a hiúságot próbára tevő apró torzulásokra. Az értelemmel felfoghatatlan elmúlás körüljárása, a mindennapi élmények leírása és a különböző gondolkodók felidézése e tárgyban, az elmúlás kitágítása az esszébetétekben a tárgyi világra is — mindannak a gúnyos intellektuális fölénynek a megszerzését célozzák, amit az ember saját esendőségével, a lassú rombolás kisszerűségével szemben érezhet.

Illyés Gyula könnyedén veretes stílusa, s a könyv esszébetéteinek sokféle indázása révén, a kötet nemcsak a hasonló problémákat megélő korosztálynak, hanem minden igényes, elmélkedésre hajló embernek szórakoztató olvasmánya lehet.

26

Dr. Pánczél
Dezső
Ötből
négy

Színészet az ókori Rómában

*Hogy a hó milyen fehér
Hogy milyen piros a vér
Nem látod*

*Hogy a fűszál milyen zöld
Hogy milyen barna a föld
Nem látod*

*Hogy milyen szép kék az ég
S fekete a sötétség
Nem látod*

*De hallod a halk neszt
Falevél zizegését
A madár csicsergését
Csecsemő gügyögését
Ezt hallod*

*Érzed ízét édes teának
Sós szelét a tenger árjának
Savanyúságát az ecetnek
Keserűségét az életnek
Ezt érzed*

*Szagolod a rothadó avart
A port, melyet a szél felkavart
Érzed a liliom émélyítő szagát
Szüretkor a must bódító illatát
Ezt szagolod*

*Tapintod az üveg simaságát
Egy babaarcnak puha légységét
Kemények a vasnak láncái
És durvák egy öreg ráncái
Ezt tapintod*

*Ötből egy hiányzik
De még tiéd a négy
Boldog is lehetsz
Akárhová mégy
Fehérbot a társad, az majd elvezet
Hidd el, hogy így jobban szeretnek
az emberek.*

Ellentétben az ókori Görögországgal, az ókori Rómában a színészet és a színház nem volt népszerű.

A rómaiak gyakorlatias beállítottságúak, katonás szellemben nevelődött emberek voltak, így a színház helyett szívesebben nézték a gladiátorokat a cirkuszban, a kocsiversenyeket, vagy mimusjátékokat, aholis volt olyan eset, hogy ha a közönség óhajtotta, a színésznők vetkőztek.

Az akkori tisztviselők, akik a játékokat rendezték, mindent megpróbáltak, hogy a színházat megszeressék a nézők; ez mégsem sikerült. Cicero és Horatius írja, hogy a köztársaság végén (Kr. e. I. század) tehetségtelen rendezők igen nagy számú statisztát alkalmaztak, hatalmas csatajelenegetek mutattak be, a színházat mégsem kedvelte meg Róma népe. A rendezők rengeteg pénzt költöttek, általában saját zsebből, mivel belépődíjat nem szedhettek. A sztárkultusz, a színpompa az ő találmányuk. A népszerűséget hajhászva a szünetekben ételeket, italokat hordattak szét a rendezők. Ajándékként tesseraikat (fakockákat) szórtak szét a nézők között. Ezekon a kis kokkákön ábrák voltak élelmiszer, ékszer, ruha, arany, ezüst, ígásjóság, lábasbarom, vagy rabszolga. Aki a nézők közül egy ilyet el tudott kapni, az azonnal vihette a beváltóhelyre, s ott átvehette az „ábrázolt” holmit.

A rendezők versengtek, hogy túllicitálják egymást az ajándékok osztogatása tereén. Végül szabályozták a rendezési költségeket, valamint az ajándékok értékét.

Míg az ókori Görögországban a színház

a vallási kultusz része volt, így a színészek tiszteletben álltak, a rómaiak megvetették őket. A társadalom alantas rétegeivel vetették őket egy kalap alá, így a tolvajok, szökött katonák, kerítők, prostituáltak, színészek, gladiátorok egyazon elbírálás alá estek, mivel veszélyeztették a közérkölcsoket! Tény az, hogy a prostituáltak jó része a színészek és táncosnók közül került ki. Általában idegen származásúak és alacsony társadalmi rétegekből eredők voltak a színészek, emiatt vetették meg őket a rómaiak.

Az első színészek Rómában az etruszok voltak, általában rabszolgák. Szabadok ritkán voltak köztük. Az arisztokratikus római szemlélet lenézte a pénzért végzett munkát. A színészek kiszolgáltatottak voltak, megélhetésük függött a darab sikerétől. Siker esetén kaptak ajándékot, némi juttatást: ez eleinte virágból készült koszorút, később aranyból vagy ezüsttel bevont levelekből készítették, ritkábban tiszta, nemes fémből. Ezeket a közönség kedvencei kapták. Ezen ajándékok értékét a köztársaság korában, valamint a császárkorban Marcus Aurelius törvényileg maximálta.

A színházzal szembeni érdektelenség nem tudta megakadályozni, hogy egy-egy igen tehetséges színész ne szerezzen hírnevet. A császárkor beköszöntésekor a tradicionális dráma teljesen meghalt, helyette a vulgáris szórakozás, a mulatozás uralkodott el a római színpadokon.

A cél most csupán a tömegek szórakoztatása volt, hogy féken tarthassa a hatalom. A színészek továbbra is rabszolgák, vagy libertinusok (felszabadított rabszolgák) voltak.

Így kitűnik a rendkívül nagy különbség az ókori görög és az ókori római színház kulturális-társadalmi szokásai, valamint társadalmi értékrendje között.

Szabó Lászlóné

Dr.
Domonkos
János

Id. gróf Andrássy Gyula (1823-1890)

Utódok kötelessége megóvni jeles elődök emlékét

Az Andrássyak azon családok egyike, melyek szinte egykorúak nemzetünk európai életével. Ősi címerük őrzi az átöröklött dicsőség nagy emlékezetét. Történelmünk során az európai magyarok első föllépésétől úgyszólván minden században találkozzunk egy-egy Andrássyval, a csatában, a politikában, az oltár zsámolyánál, a magánéletben, aki mindig egész szívvel, tehetséggel, tekintélye súlyával szolgálta hazáját. Valahányszor a nemzet valami jelentősebb átalakulás előtt állt, mindig föltűnt a közpályán egy-egy Andrássy, s vezette diadalra nemzeti reménykedéseinket.

Felső-Magyarországon, a gömöri palóc vidék szépségeit járva (mely terület Trianon óta Csehszlovákiáé) Krasznahorka büszke vára alatt áll a nagyméretű Andrássy-mauzóleum, amelyet a jótékonyágáról ismert Andrássy Dénes emeltetett; Rozsnyóhoz közeli Betlér kastélyát Andrássy István kuruc generális építtette, amelyet aztán Andrássy Manó, Jókai Berend Ivánjának egyik mintájául szolgáló „vasgróf” alakíttatta négy saroktornyos vadászkastéllá; a Dobsinához közeli Oláhpaták (Vlachovo) kastélyában született id. gróf Andrássy Gyula (1823—1890) államférfi, előbb Széchenyi, majd Kossuth híve, az első felelős magyar kormány miniszterelnöke (1867), majd később az Osztrák—

28

Magyar Monarchia külügyminisztere. Századok óta ő volt az első, igazán európai állást betöltő magyar. Olyan államférfiú volt, ki egész Európa rokonszenvét bírta. Nagy volt ő úgy is, mint kizárólag magyar államférfi.

Mint tündöklő csillag közt fényével messze világító meteor, úgy tűnik fel az Andrassy családban Károlynak második fia Andrassy Gyula, a későbbi nagy kancellár, politikus, a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

1823. március 23-án látta meg a napvilágot, mégpedig a családi hagyomány szerint nem Kassán — mint életrajzaiban olvassuk — hanem a Gömör megyei Oláh-patakon. (Régi kastélyuk is itt van. Itt született Andrassy Gyula, nem pedig Kassán, mert ott csak anyakönyvezték.) Andrassy Károly a 20-as években ugyanis állandóan Oláh-patakon, ezen a Gömör megyei birtokán tartózkodott, s ha gyermek született, azt az udvari pap nyomban megkeresztelte, s aztán, ha a gróf Zemplénbe utazott, a született gyermekét útközben, Kassán — ahol a rokonoknál szálltak meg — anyakönyveztették.

Gyermek- és ifjúkorának nagy részét is Gömör megyében, a gimnáziumi tanulmányok első osztályait pedig Sátoraljaújhelyen, a piaristák konviktusának bentlakójaként végezte.

Széchenyi István gróf különösen szeretete a kis Andrassyt. Mindig mondogatta a gyermek Andrassyknak: „Belőled fiacskám minden lehet, ami lenni akarsz, még Magyarország nádora is.” Sokszor kivitték Alcsútra is, a palatinushoz.

Politikai pályáját Zemplén vármegyében kezdte, s az 1847—48-i pozsonyi diétán Sátoraljaújhely választotta követül az alig 24 éves Andrassyt. A megalakult felelős minisztérium csakhamar a megye főispánjává nevezte ki. Majd a vármegye nem-

zetőreinek parancsnoka. Részt vett a pákozdi és a schwechati ütközetben. A tavaszi hadjáratban Görgey segédtsíjtje. A világiosi fegyverletétel után a menekültek érdekében folytatott tárgyalásokat a török kormánnyal. Majd Párizsban és Londonban élt. 1851-ben távollétében halálra ítélték, és in effigie (jelképesen) kivégezték.

Párizsban szakított előbbi politikájával, és az Ausztriával való megegyezésért szállt síkra. Majd amnesztiát kapott. Deák Ferenc köréhez csatlakozott, s vele szövetségben munkálta, készítette elő a kiegyezést. 1867. február 17-től a király — kinek bizalmát is megnyerte — kinevezte magyar miniszterelnöknek. A koronázásnál az országgyűlés megbízásából a hercegprímással együtt tette Ferenc József fejére a koronát a Mátyás templomban.

Andrassy jelentős tevékenységet fejtett ki a dualista rendszer megszervezésében és megvédésében. Szoros együttműködést kívánt létesíteni a Monarchia és az új német császárság között.

Széchenyi nyomán serényen buzgólkodott Budapest fejlesztésén és szépítésén (Andrassy út — jogosan viselhetné ma is eredeti nevét!). Miniszterelnöksége a nagy reformok időszaka volt (az igazságszolgáltatás elválasztása a közigazgatástól, népiszkolai törvény). Európai mércével mérhető politikai működése emlékeit őrzik a világtörténelem lapjai. Látható emékei közt máig fennmaradt az általa tervezett — a kor legkiválóbb magyar építészei, Ybl Miklóssal az élen működtek közre a sugárút megváltásában — később róla elnevezett útja a főváros egyik legszebb, leg-elegánsabb útvonala.

Az ő jeles államférfiúi tehetsége, kompromisszumkészsége vezette a haza hajóját a 67-es kiegyezéskor, s a koronázás után. Miniszterelnökként vált feladatává átalakítani az országot a kiegyezés teremtette új helyzet alapján. Nagy munka volt ez húsz évi elnyomatás, sok szenvedés és még több csalódás után.

Békés megyei híradó

Békés megyéből az alábbi tudósítást adjuk közre, Todola Mihályné írása nyomán; a beszámoló átfogó képet ad a szervezet 1989. évi munkájáról.

— Személyi változások: Vantara András titkár nyugdíjba ment; helyette az elnökség Petrics Jánosnének szavazott bizalmat, így a jövőben ő tölti be ezt a tiszteletet. Elnökségi tagságáról mondott le Gulyás Béláné és Kisvárdai Sándorné. Helyüket póttagok — Török Imre és Vass Katalin — foglalták el.

— A Népi Ellenőrzési Bizottság év eleji vizsgálata néhány etikai hibát tárt fel, melyen okulva az új felállású szervezet javítani kíván az egyszemélyi vezetés stílusán és a levelezés hangvételén.

— A szervezet ügyfélforgalma igen nagy; változatlan odaadással próbálnak segíteni a folyamodó sorstársak ügyes-bajos dolgain.

— A vak gyermekek szülei részére értekezletet hívtak össze. Az itt elhangzottokról tudósították a tanács illetékes szociális szerveit. Ennek eredményeként nevelési segélyben részesülnek a vak gyermekek, illetve szüleik.

— Közérdekű, közhasznú rendezvények egész sorának megszervezését könyvelhetik el tevékenységük eredményoldalán. Említsük meg ezek közül a csörgőlabda-sportkör megalakulását, a megye könyvtáraival (hangoskönyvtárak) való intenzívebb kapcsolattartást, a Szól a szív alapítvány koncertjét, valamint a természetbarátok szakosztályának létrejöttét.

— Részletesebben szól a tudósítás az üdülési program lebonyolításáról. Ennek kapcsán több észrevételezés

történt az üdülési idő tartalmával kapcsolatban; sokan úgy vélik, hogy elegendő lenne két hétnél rövidebb üdülés

— esetleg csak tíznapos — így többen, és az eltöltött napok arányában, olcsóbban üdülhetnének.

— Egészségügyi programként felvették a kapcsolatot a Városi Tanács Egészségügyi Osztályával, valamint a helyi Vöröskereszt békéscsabai egészségügyi klubjával, ahol sorstársaink havonta rendszeres vérnyomásmérésben részesülhetnek.

— A közlekedésbiztonsági szervekkel rendszeresen elemzik a helyi, főleg vakokat érintő közlekedési problémákat.

— Tájékoztat a tudósító továbbá a testvérszervezetekkel történt megyei szintű rendezvényről (hallás- és mozgássérültek, értelmi fogyatékosok), melyet „Rokkantak napja” címen szerveztek meg. Kiállítást rendeztek itt vakok alkotásaiból, valamint vakok használatára szánt segédeszközökből. Volt még békéscsabai városnézés, múzeumlátogatás és jogi tanácsadás is, a rendezvény színesebbé tételére. Hét-száz fő gondol vissza kellemes emlékekkel erre a nevezetes szeptemberi napra.

— Említést tesz még a tudósítás az 1990. évre szóló program, költségvetés és munkaterv elkészítéséről, megvitatásáról és az elnökség által történt jóváhagyásáról. Szól általában gazdasági munkájukról, pénzgazdálkodásukról, valamint a rendszeres, időszakos jelentések elkészítéséről, ezeknek a központba való beküldéséről.

— Tudósít végezetül a december hónapban megtartott év végi zárőnnepélyről, melynek emelkedettségét, meghittségét az énekkar is igyekezett méltó keretbe foglalni.

29

30

Dr. Földiné Csák Valéria

BASIC

alapfokon, Brailab-tulajdonosoknak

Ismerkedjünk meg két újabb utasítással. Ezek az ASC() és CHR\$(). Az ASC a zárójelek között lévő karakternek az ún. ASCII kódját adja meg. Ez azt jelenti, hogy a gép nem írásjeleket, betűket, és az általunk használt számokat tárolja, hanem ezeknek megfelelő számkódot, ami 0 és 225 között sorozatot jelez. Így pl. az „A” betűnek a kódja 65, az „1”-nek a kódja a 49, a kérdőjelé pl. 63. Mindezeket tapasztalhatjuk is, ha lefuttatjuk a következő példaprogramot:

```
10 INPUT A$
20 PRINT ASC (A $)
30 GOTO 10
```

Ennek a programnak a futtatását követően bármelyik billentyűt ha lenyomjuk, — ezt követően természetesen a CR-t — a gép kimondja az adott karakter kódját.

A másik utasítás a CHR\$() nagyjából ennek a fordítottját hajtja végre. Itt a zárójelek között egy számot kell megadnunk, az ASCII kódot, amit a _CHR\$ hatására a gép visszaalakít tényleges karakterré. Tehát ha az előző programot átalakítjuk oly módon, hogy:

```
10 INPUT a
20 PRINT CHR$(A)
30 GOTO 10
```

a futtatást követően beírok egy 0 és 255 közötti számot, ha annak hallható karakter felel meg, a CR lenyomását követően azt a gép kimondja.

A CHR\$ utasítást ezenkívül szokták használni egy praktikus feladatra is, a program futtatása közben képernyőtörlésre.

A képernyőtörlés kódja a 12. Tehát ez a sor így néz ki:

```
PRINT CHR$(12)
```

Ha a zárójelek közé 5-öt írunk, a gép bejelentkezéskor „fütyent” egyet.

Mint látjuk, ez a két utasítás tulajdonképpen párt alkot, hiszen egymással ellenkező feladatot hajtanak végre. Ezt nagyon érdekesen ki tudjuk használni, pl. egy szöveg „titkosítása” illetőleg annak visszafordítását megvalósító program esetén. Tehát:

```
10 INPUT "TITKOSÍTANDÓ SZÖVEG" A$
20 FOR I=1 to LEN (A$)
30 X$ = X$ + CHR$ (1+(ASC (MID$(A$,I,1))))
40 NEXT
50 PRINT X$
```

Ez a program, mint a 30. sorban látjuk a MID — korábban már megismert — utasítás segítségével a titkosítandó szöveget, tehát a karaktersorozatot karakterekre bontja, ennek az ASC utasítás kiválasztja az ASCII kódját, ehhez a kódhoz + egyet hozzáadunk, és az így kapott értéket a CHR\$ ismételtlen karakterré alakítja át, amelyet az X\$-ba töltünk be, illetve az X\$ korábbi értékéhez adunk hozzá. Az 50. sor az így átalakított karaktersorozatot mondja ki. A „Titkosított” szöveget vissza tudjuk alakítani értelmes szöveggé, ha a 30. sort átalakítjuk oly módon, hogy:

```
30 X $ = X$ + CHR$ ((ASC (MID$ (A$,I,1)))-1)
```

Ebben az esetben ez a sor hasonlóan a karaktereire bontott szöveg ASCII kódjait adja meg, de ebből most

egy-et-egy-et levon, így alakítja vissza az adott karakterré, és ezt az újabb karaktersort állítja össze X\$-ba.

A Brailab számítógépben sem hiányzik a hangkeltés utasítása. Gépünkön ez a BEEP.

A BEEP utasítást követően egy karaktersornak kell következni. Ez leg-egyszerűbb esetben két macskaköröm között helyezkedhet el, de ezt a karaktersort egy stringes változóba is összeállíthatjuk. A karaktersort úgy kell összeállítanunk, hogy az első eleme egy írásjel legyen. Ez úgy határozható meg, hogy az ASCII kódja 33 és 63 között helyezkedjen el, ez adja meg a megszólaló hangnak a hosszát. Ezt követően a hang magasságát jelző karakter, ami 64-től 255-ig terjedő ASCII kódú karakter lehet, vagy karakterso-

rozat, hiszen egy-más után több hangmagasságot jelző karaktert is elhelyezhetünk.

Ennek egy hibája van, ilyenkor a hang hosszúsága minden hangmagasság esetén ugyanaz lesz. A hangsor végét egy szóközkarakterrel kell lezárunk, aminek az ASCII kódja: 32. Ezt az egész karaktersorozatot természetesen két macskaköröm közé helyezzük.

Például:

BEEP "\$BREJLABSZÁMÍTÓGÉP"

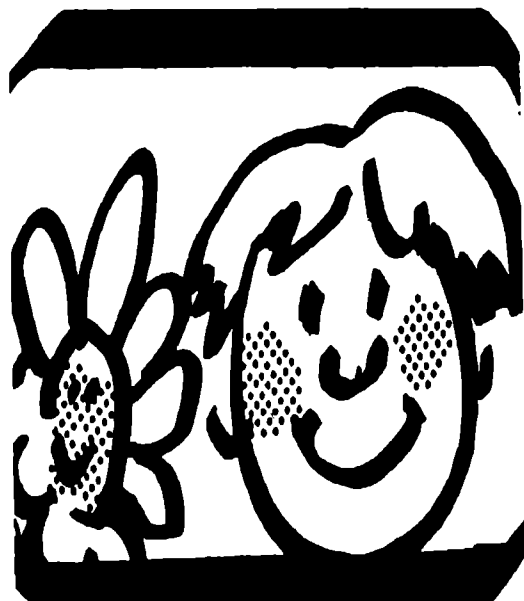
Vigyázzunk arra, hogy bármilyen értelmes szöveget kívánunk „elzenéltetni” a géppel, a szöveg közé szóközkaraktert ne tegyünk, mert ez lezárja hangkeltés rutinját.

Hirt Ignác

Beszámoló a Turista Szakosztály 1989. évi munkájáról

A Wesselényi Sporkör Turista Szakosztályának létszáma — egy tömegsportot űző egyesülethez méltóan — 99 fő volt. 29 alkalommal barangoltunk a Dunakanyart koszorúzó és a főváros

környéki hegyek, dombvonulatok közt kanyargó turistaútvonalokon.

Nyáron strandtúrát iktattunk a programokba, és két alkalommal hasznot hozó tevékenységet is folytattunk: a „szedd magad” mozgalom keretén be-

32

lül gyümölcsöt szedtünk.

Vendégünk volt Farkas Bertalan úrhajós is.

A múlt évben is megrendeztük a már hagyományos vetélkedőműsort és a választékot még bővítette egészségügyi előadás és múzeumlátogatás.

Autóbusz-kirándulásaink során a határon túli területekre is eljutottunk. Erről a magas-tátrai utunkról és a Baranya megyei túránkról már beszámoltunk.

Most a négy országjáró utunk alkalmával összegyűjtött információs anyag azon részét ismertetem, mely érdeklődésre tarthat számot az olvasók körében.

A Velencei-hegység térsége 1848. őszén történelmi események színhelye volt. A sebtiben összetoborzott honvédsereg szeptember 29-én Pákozdnál Jellasics ellen aratta első győzelmét. A csata előestéjén Móga János altábornagy a sukorói református templon ma is látható kőasztalánál ismertette a haditervet.

A falu határában megnéztük az ingó köveket. Ezek gránittömbök, amelyek mellől a puhább talajrétegek az évmilliók során elsodródtak.

Nadap templomában keresztelték Vörösmarty Mihályt (1800—55). A falu nevezetessége még a szintezési ősjegy. Ez egy kőobeliszk, melyen a tengerszint feletti magasság mérési fix pontja található.

Ráckeve a horgászat és a vízisportok egyik frekventált helye. Ezt a Csepel-sziget déli részén fekvő települést

1440-ben a török elől menekülő rácok alapították. Itt látható a híres hadvezér, Savoyai Jenő kastélya. De ugyanilyen értékes műemlék az 1487-ben késői gótikus stílusban épült görögkeleti szerb templom.

Petőfi (1823—49) édesapjának, a szalkszentmártoni mézárósnak és korcsmárosnak a házában is jártunk. A költő itt 1845—46-ban több mint száz verset írt. Szalkszentmártont elhagyva, Solt érintésével értük el azt a közúti Duna-hidat, melyen áthaladva Dunaföldvárra érkeztünk. itt sorstársunk II. (Vak) Béla (1131—41) apátságot alapított. A XV.—XVI. században az apátság védelmére építették azt a négyszög alapú többszintes csonka tornyot, amelyben ma börtönmúzeum van.

Egy más alkalommal az Árpád ház korabeli, kunok által alapított Kiskunfélegyházával ismerkedtünk meg. A XVIII. században jászokat is telepítettek ide.

Petőfi itt írta „Ez a város születésem helye”, így szolgáltatott viataalapot Kiskőrös városával szemben születési helyét illetően. De az vitathatatlan, hogy a műemlék jellegű, magyaros stílusú „Hattyú házat” bérelte édesapja, és hogy a nagy mesemondó, Móra Ferenc (1879—1934) e város szülőtte.

A Kiskunsági Nemzeti Park részét képező lakitelki tőserdő Kecskemét közelében található. Az itteni természetes környezet idilli pihenő- és üdülőhely. A holt Tisza-ág a mocsári ártéri növényzet utolsó maradványait őrzi.

Az 1990-as terveink között a sok gyalogtúra mellett jelentős eseménynek ígérkezik a háromnapos Sopron környéki kirándulás.

Sportrovat

33

Molnár István

Az 1989-es csapatbajnoki évad statisztikája

Az új csapatbajnoki évad meglepetéssel kezdődött. Ez a meglepetés az volt, hogy bár a csapat 1988-ban kiesett az első osztályból, mégis bennmaradt!

A magyarázat az, hogy olyan sok csapat oszlott fel, kezdve a legmagasabb osztályból, hogy változatlanul játszhattunk az első osztályban.

Sajnos, az évad ismét azt bizonyította, hogy ez az osztály túl erős!

Egyik vereség a másik után érte a csapatot, mindössze az utolsó fordulóban sikerült egy döntelent (7-7) elérni, de azt az utolsó helyezett ellen.

Végeredmény:

1. MOM	90 pont
2. Medicor	89,5
3. Ikarus	89
4. Tabán	85,5
5. Tipográfia	83
6. Selyemkikészítő	81,5
7. Kőolaj	79
8. Tungstram	77,5
9. Fömterv	71,5
10. Chinoin	66,5
11. Vakok	56,5
12. Pallasz	51,5

Érdekességként említem meg, hogy a Tipográfia csapata egy évvel ezelőtt a legmagasabb osztályból, az OB I-ből esett ki, de nem vállalta a II. osztályban a versenyt, mert annyira meggyengült.

Egyénileg:

	játszma	pont	%
Erős Pál	10	6	60,00
Nemes György	10	4	40,00
Rév Miklós	11	5,5	50,00
Dénes József	9	2,5	27,77
Kovács Ferenc	11	2,5	22,72
Voján István	10	2	20,00
Auffenberg Emil	9	4,5	50,00
Batthyány Béla	11	6,5	59,00
Lévai József	11	6	54,54
Hosszu Vilmos	10	1,5	15,00
Hajdu József	11	1,5	13,63
Fügedi Péter	10	5,5	55,00
Molnár István	6	3,5	58,33
Wiedner István	3	1,5	50,00
Kiss Zoltán	11	3,5	31,81
Kopasz Attila	2	0	0
Csizmadia	9	0	0

A csapat eredménye most kevesebb volt mint tavaly, amikor 40,9%-ot sikerült elérni. A mélypont az 1986. évi 34,09% volt. Egyénileg elsősorban Erős Pált lehet dicsérni, aki az első táblán jó eredményt ért el. Ugyancsak jó Batthyányi Béla eredménye is. Megfelelő Lévai József, Fügedi Péter, Molnár István eredménye, akik legalább 50 % felett teljesítettek, még ha kis mértékben is. Sokat elárul az, hogy a

34

legjobb egyéni eredményt ismét az első táblán Erős Pál érte el, úgy mint tavaly.

A második csapat ezúttal ismét a VII. kerületben ját-

szott, az elmúlt évi gyorsított bajnokság az V. kerületben nem vált be. Persze azért az idén sem volt zavartalan a bajnokság a VII. kerületben, mert egy csapatot törölni kellett.

Végeredmény:

1. Pallasz II.	61 pont
2. Akkumulátor	57,5
3. Óbuda	54,5
4. Ikarus	50,5
5. Hídépítők	50,5
6. Spartacus Elektr.	48
7. Vakok II.	45
8. Hídépítők	38
9. Földgép	27,5
10. Kerepestarcsa	törölve

Egyénileg:

	játszma	pont	%
Molnár István	8	4	50,00
Kreisz Mihály	8	5,5	68,75
Wiedner István	8	5	62,50
Csóti József	8	4	50,00
Bene János	8	1,5	18,75
Barta József	6	3	50,00
Nyikes József	2	1	50,00
Krabóth György	7	3,5	50,00
Gubuznai Imre	5	3,5	70,00
Péter Árpád	2	0	0
Földi	3	1,5	50,00
Bartos Sándor	5	2,5	50,00
Kovács József	1	1	100,0
Kiss Zoltán	5	2	40,00
Adravetz László	6	1	16,0

játszma	pont	%
---------	------	---

Szatmári	2	2	100,00
Molnár Antal	8	3	37,50
Czetti Imre	1	0,5	50,00
Botos Vilmos	3		16,66
	96	45,0	46,88

A csapat lényegesen javította tavalyi mérlegét, hiszen akkor csak 31,09%-ot ért el, ami legutolsó helyet is jelentett egyben.

Az igazsághoz tartozik az is, hogy 14 (!) játszmát nyertünk kontumálással és ily módon kettőt veszítettünk.

A legjobb teljesítményt Kreisz Mihály érte le. Van ugyan két százszázalékos játékos is, de ők összesen is csak 3 játszmát játszottak.

Örvendetes, hogy 5 új játékos mutatkozott be (Földi, Szatmári, Molnár A. Czetti és Botos), de sajnálatos, hogy Horváth egyetlen meccset sem tudott játszani hosszú betegsége miatt.

A harmadik csapat ismét az V. kerület hétköznapi bajnokságában vett részt, öregbítette hírnevét egy ezüst-éremmel!

Végeredmény:

1. ÉVM I.	47,5 pont
2. Vakok III.	42,5
3. Külker—MÉM	39,5
4. HOSE	35,5
5. KVM (Vízügy)	30,5
6. PÜM	30
7. V. Informatika	25,5
8. Belker Szállítók	25
9. I. ker. SE	12

Egyénileg:

	játszma	pont	%
Erős Pál	7	5,5	78,57
Nemes György	7	4,5	64,28
Rév Miklós	8	4,5	56,25
Dénes József	1	0	0
Voján István	6	3	50,00
Auffenberg Emil	6	3,5	58,33
Batthyány Béla	6	5	83,33
Lévai József	6	3,5	58,33
Hosszu Vilmos	4	3	75,00
Hajdu József	7	5	71,42
Fügedi Péter	6	5	83,33
	64	42,5	66,40

A csapat igen magas százalékot ért el, legalábbis a többi csapatunkhoz viszonyítva. Érdekes, hogy 1987-ben az ettől magasabb, 73,61 % eredmény is csak a második helyre volt elegendő

Egyénileg: az egy játszmát lejátszó Dénest nem számítva mindeki 50 % felett teljesített, Voján kivételével. Ő is elérte az 50 %-ot.

A szakosztály az idén összesen 314 játszmát játszott. Az ebből elért 144 pont 45,85 %-nak felel meg. Ez jobb mint a tavalyi 39,61%, de gyengébb a két évvel ezelőtti 56,73%-nál.

A csapatversenyeken összesen 33-an vettek részt. Így egy játékosra átlag 9,5 játszma jutott. Ez kevesebb, mint az utóbbi években. A magyarázat abban rejlik, hogy most többen játszottak. Az idén nem volt olyan játékosunk, aki mind a három csapatban játszott, még Molnár István is csak az első és második csapatban mérkőzött.

A jövő évi csapatbajnokságokat illetően több „reformjavaslat” fekszik a Magyar Sakkszövetség asztalán. Vajon ebből mennyi valósul meg, és hogyan alakul a jövő évi statisztikai beszámoló?

35

Azsúrozott kockaminta csavarással (haladóknak). — 16-tal osztható szemek. A páros sorok fordítottak.

1. sor: 1 sima, 1 leemelt, 1 sima, áthúzzuk. 2-szer egymás után: 1 ráhajtás, 1 leemelt, 1 sima, áthúzzuk. 1 ráhajtás, 1 sima, 1 fordított, 6 sima, 1 fordított.

3. sor: 1 sima, 1 ráhajtás, 2-szer egymás után: 1 leemelt, 1 sima, áthúzzunk, 1 ráhajtás. 1 leemelt, 1 sima, áthúzzuk, 1 sima, 1 fordított, 6 szemet jobbra csavar (3 szemet segédűn a munka mögé helyezünk, 3 sima, majd a segédűről 3 sima), 1 fordított.

Pis Mátyásné

**Kötés-
minta**

5. sor és a 9. sor megegyezik az 1. sorral.

7. sor: 1 sima, 1 ráhajtás. 2-szer egymás után: 1 leemelt, 1 sima, áthúz-

36

zuk, 1 ráhajtás. 1 leemelt, 1 sima, áthúzzuk, 1 sima, 1 fordított, 6 sima, 1 fordított.

11. sor: a 3. sorral megegyezik.

13. sor: 15. sor végig sima.

17. sor: 1 fordított, 6 sima, 1 fordított, 1 sima. 3-szor egymás uátn: 1 leemelt, 1 sima, áthúzzuk, 1 ráhajtás. 1 sima.

19. sor: 1 fordított, 6 szemet jobbra csavar, 1 fordított, 1 sima. 3-szor egymás uátn: 1 ráhajtás, 1 leemelt, 1 sima, áthúzzuk. 1 sima.

21. sor és a 25. sor egyezik a 17. sorral.

23. sor: 1 fordított, 6 sima, 1 fordított, 1 sima. 3-szor egymás után: 1 ráhajtás, 1 leemelt, 1 sima, áthúzzuk. 1 sima.

27. sor: megegyezik a 19. sorral.

29. sor és 31. sor végig sima.

Pávaminta fonással (kezdőknek). — 21-gyel osztható szemek.

1. sor: 1 fordított, 4 szemet jobbra csavar (2 szemet segédűn a munka mögé helyezünk, 2 sima, majd a segédűről 2 sima), 4 szemet balra csavar (2 szemet segédűn a munka elé helyezünk, 2 sima, majd a segédűről 2 sima), 2 fordított, 2 szemet simán egybe lekötünk. 5-ször egymásután: 1 ráhajtás, 1 sima, 1 ráhajtás, leemelet, 1 sima, áthúzzuk, 1 fordított.

2. sor: 1 sima, 13 fordított, 2 sima, 8 fordított, 1 sima.

3. sor: 1 fordított, 8 sima, 2 fordított, 2 szemet simán egybe lekötünk, 9 si-

ma, 1 leemelt, 1 sima, áthúzzuk, 1 fordított.

4. sor: 14 sima, 8 fordított, 1 sima.

5. sor: 1 fordított, 4 szemet jobbra csavar, 4 szemet balra csavar, 2 fordított, 2 szemet simán egybe lekötünk, 7 fordított, 1 leemelt, 1 sima, áthúzzuk, 1 fordított.

6. sor: 1 sima, 9 fordított, 2 sima, 8 fordított, 1 sima.

Minta csavarással (gyakorlottaknak). — 26-tal osztható szemek. A páros sorok fedettek

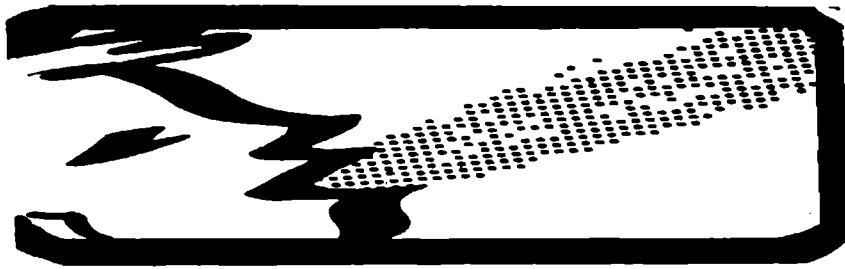
1. sor: 2 sima, 1 ráhajtás, 1 leemelt, 1 sima áthúzzuk, 2 sima, 2 szemet simán egybe lekötünk, 1 ráhajtás, 2 sima, 3 fordított, 2 sima 1 ráhajtás, 1 leemelt, 1 sima, áthúzzuk, 2 sima, 2 szemet simán egybe lekötünk, 1 ráhajtás, 2 sima, 3 fordított.

3. sor, 5. sor, 7. sor, 9. sor megegyezik az 1. sorral.

11. sor: 10 szemet középső 2 simára csavar (4 szemet az első segédűn a munka mögé helyezünk, 2 szemet pedig a második segédűn a munka elé. 4 szemet simán lekötünk. A második segédűről a 2 szemet simán lekötjük. Az első segédűn lévő 4 szemet is simán kötjük le.), 3 fordított, 2 sima 1 ráhajtás, 1 leemelt, 1 sima, áthúzzuk, 2 sima, 2 szemet simán egybe lekötünk, 1 ráhajtás, 2 sima, 3 fordított.

13. sor, 15. sor, 17. sor, 19. sor, 21. sor megegyezik az elsővel.

23. sor: 2 sima, 1 ráhajtás, 1 leemelt, 1 sima, áthúzzuk, 2 sima, 2 szemet simán egybe lekötünk, 1 ráhajtás, 2 sima, 3 fordított, 10 szemet középső 2 simára csavar, 3 fordított.

37

Közlemények

**Megkezdte működését a VGYOSZ
INFORMÁCIÓS SZOLGÁLATA;**

**Székhelye: 1146 Budapest, Május 1
út 47.**

tel: 121-04-40

**Ügyintézők: Göllesz Zoltán és
Szombati Zsigmondné.**

**A szolgáltatás időpontja: kedd 15—
18 óráig, csütörtök 14-17 óráig.**

**A VGYOSZ INFORMÁCIÓS SZOL-
GÁLTATÁSÁTÓL az alábbi tárgy-
körökben kérhetnek felvilágosítást
a tagtársak:**

- szabadidős és kulturális progra-
mok,
- rendszeres klubjellegű progra-
mok,
- tanfolyamok és távoktatási lehe-
tőségek,
- munkavállalással kapcsolatos in-
formációk,
- szakirányú, vagy más képzési le-
hetőségek,
- közhasznú egyéb információk.

**Minden kedves érdeklődőt szere-
tettel vár az INFO SZOLGÁLTATÁSI**

* * *

**Ezután tájékoztatjuk a tagtársakat,
hogy a VGYOSZ Székszázában (Bu-
dapest, XIV. Május 1 út 47.) 1990.
április 10-11-12-én tavaszi-nyári ci-
pővásárt tartunk.**

**Részletes felvilágosítást a Buda-
pest-Pest megyei helyi csoportnál
kaphatnak.**

Tel: 121-04-40/ 22-es, 27-es mellék.

* * *

**Három értékes programot tudunk
bárkinek térítésmentesen felajánla-
ni:**

- 1. Automata önmagát író, beszélő
telefonkönyv.**
- 2. Szövegszerkesztő keresővel és
tárolóval. A szövegszerkesztő a
„Vakok világa” egy korábbi számá-
ban meghirdetett DATA nyomtatót
is tud működtetni, illetve progra-
mozni. A két programot Dr. Szél La-
jos (Debrecen) készítette.**
- 3. TURBÓ. Ez a program bármely
más program ki-betöltési sebessé-
gét tudja megsokszorozni. Ezen fe-
lül a nálam lévő játékprogramokat is
szívesen bárkinek lemásolom.**

38

A megrendelő küldjön címemre egy magnókazettát, amelyre mondja rá nevét és pontos címét, valamint a kért programot.

A megrendelőt csak a postaköltség terheli.

Címem: Varga Ernő 9444. Fertőszentmiklós, Mátyás kir. u. 13.

Tel: munkanapokon 7—15 óra között 99/11-605.

Hirdetések

Eladó jutányos áron egy zongorahangoló-kulcs, egyes szerzőszámokkal együtt.

Cím: Fehér Dezső, 1203 Budapest, Baross u. 47. V/22.

Telefon: 15-82-640.

Érdeklődni lehet: 13-20 óra között.

Jugoszláviából pontírásban levelezne Csór Erzsébet.

Cím: 2432. Jugoszlávia, Mali Idos, Kis Ferenc u. 38.

Szlovákiából a szlovák pontírást ismerő

magyarokkal levelezne: Magda Landornova, Cintormska 9. Rozsnyava, 0486. CSSR.

32 éves, 174/65 lákással rendelkező vidéki fiatalember megismerkedne 20—30 év közötti hasonló sorsú lánnyal vagy elvált asszonnyal házasság céljából.

A leveleket „Kölcsönös szimpátia” jellegére a szerkesztőségbe küldjék.

TÁJÉKOZTATÓ

az ÉLGAV
Műszaki Szolgáltató GMK
tevékenységi köréről

(1111 Bp., XI. Budafoki út 59. Tel.: 185-1633/20)

I. Számítástechnikai ágazat

- személyi számítógépek összeszerelése, forgalmazása,
- személyi számítógépek javítása, karbantartása, szervizelése,
- hálózatképzés,
- ESZR számítógépek karbantartása, javítása,
- egyedi szoftverek készítése.

II. Híradástechnikai ágazat

- AM-mikro parabolaantenna szerelése kisebb közösségek részére,
- hagyományos antennák (MTV1, MTV2, Cseh1 stb. szerelése.

III. Építési és épületgépészeti ágazat

- villanyszerelési munkák tervezése és kivitelezése,
- szellőztető rendszerek karbantartása, javítása,
- változó paraméterű automatikák gyártása és felszerelése.

Vakok Világa munkatársai:

Jogi rovat: dr. Földi János

Ifjúsági rovat: Tánczosné Ruff Ágota

Sportrovat: Dénes József

Egészségügyi rovat: Kiss János

Közlekedési rovat: Gerdelics Ferenc

Levelező rovat: Bartha Zsuzsanna

Zenei rovat: Kas László

TISZTELT OLVASÓINK!

Ezúton kérünk szíves elnézést a februári számban előfordult igen sok nyomdai hibáért.

Mindez a kezdet nehézségeiből adódott, s a nyomda ígérete szerint igyekeznek a hibákat a lehető legkisebb mérvűre csökkenteni.

Türelmüket és megértésüket előre is köszönöm:

a szerkesztő